

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
MENŲ KATEDRA

Dailės (tapybos) magistro studijų studentė Kristina Judžentytė

Moters įvaizdžio daugiasluoksniškumas tapyboje.
Tapybos darbų kolekcija „Šešėliai“

Magistro baigiamasis projektas

Darbo vadovė: prof. Gražina Arlauskaitė - Vingrienė

Darbo recenzentas: doc. Vidmantas Zarėka

Šiauliai, 2017 m.

SIAULIAI UNIVERSITY
FACULTY OF SOCIAL SCIENCE, HUMANITIES AND ARTS
DEPARTMENT OF ARTS

Master's degree student of Arts (Painting) Kristina Judžentytė

The multi-layered image of woman in painting.
The painting collection „Shadows“

Master's degree project

Work manager: Profesor Gražina Arlauskaitė - Vingrienė

Work reviewer: Docent Vidmantas Zarėka

Siauliai, 2017 m.

TURINYS

SANTRAUKA.....	4
SUMMARY.....	5
ĮVADAS.....	6
I. MOTERIŠKUMO ĮVAIZDIS. PAVIRŠIAUS IR VIDAUS DISHARMONIJA.....	9
1.1. Moteriškumo įvaizdžio ypatumai, vertės, savivertės kriterijai.....	9
1.2. Moters įvaizdžio stereotipai, jų atspindžiai asmenukėse.....	12
II. MOTERS ĮVAIZDŽIO DAUGIASLUOKSNIŠKUMAS TAPYBOJE.....	16
III. KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS.....	29
3.1. Darbo temos pasirinkimas.....	29
3.2. Darbo temos vystymas, kūrybiniai bandymai.....	29
3.3. Baigiamojo darbo etapai.....	32
3.4. Tapybos kolekcijos „Šešėliai“ analizė.....	36
IŠVADOS.....	37
LITERATŪRA.....	38
PRIEDAI.....	40
ELEKTRONINĖ DARBO VERSIJA.....	56

SANTRAUKA

Magistro darbe nagrinėjama problematika — moteriškumo įvaizdžio: paviršiaus ir vidaus santykis. Kaip išoriniai veiksniai formuoja moters įvaizdį, kiek dirbtinis paviršius keičia moterį bei kaip moteriškumas vaizduojamas tapyboje.

Siekiu atskleisti informacinės aplinkos įtaką moters įvaizdžio daugiasluoksniškumui, išorinio vaizdo dirbtinę kaitą šiuolaikinėje postmodernistinėje visuomenėje.

Išpopuliarėjus socialiniams tinklams (Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat), ištobulėjus išmaniesiems telefonams žmonės tampa viešo savęs demonstravimo įkaitais. Siekiama atitikti grožio normas ir stereotipus: kuriama dirbtinė oda — moters veidas keičiamas sluoksniu po sluoksniu, kūnas tobulinamas įvairiomis priemonėmis siekiant perfekcionizmo.

Tapybos darbų ciklui sukurti naudotos skaitmeninės fotografijos, kompiuterinė programa, literatūros analizė. Sukurti šešių tapybos darbų kolekciją „Šešėliai“ panaudota literatūros, analogų analizė. Kūrybiniai darbai atlikti akrilo tapybos technika, panaudojant spalvinių derinių daugiasluoksniškumą ir moters figūrų užuominas.

Teorinė darbų dalis grindžiama filosofų mintimis apie grožį, psichologų išvalgomis apie formuojamus grožio stereotipus, standartus, reklamos daromą įtaką. Analizuojant moters įvaizdį tapyboje, remtasi šiuolaikiniais užsienio ir lietuvių tapytojais bei grafikais, jų kūrybinėmis koncepcijomis, vizualumo perteikimu.

Šešių tapybos darbų kolekcijoje „Šešėliai“ koloristinėmis, minkštomis dėmėmis ir neapčiuopiamomis moters figūromis, perteikiamas paviršiaus kitimas. Tapybos darbuose juntamas paviršiaus daugiasluoksniškumas. Atsiskleidžia daug nenusakomų dalykų, niuansų: tai ir siena, ir atvira gelmė, o galbūt ir moteriškos savasties atspindžiai.

SUMMARY

This master work analyzes — the issues of the image of femininity: the relation between its surface and interior. It is studied how the image of a woman is shaped by external factors, how much artificial surface can change a woman and how femininity is described in painting.

The aim is to reveal not only the social influence on the multi-layered image of a woman but also the artificial development of her external image in contemporary postmodern society.

With popularity of social-networking sites such as Facebook, Twitter, Instagram and smartphones people become hostages of self-demonstration in publicity. People strive to conform to stereotypes and beauty standards: the artificial skin is created as the woman's face is changed layer after layer; the body is improved using various tools seeking for perfectionism.

Creating these paintings it was used IT program, digital photographs, literature and analogues analyses. The works are painted using acrylic technique, multi-layered colour combinations and allusions of woman's shape.

Theoretical part is based on philosophers' thoughts about beauty, psychologists' foresights about created beauty's stereotypes and standards and the influence of publicity on it. Analyzing the woman's image in painting it was used the concepts of contemporary foreign and Lithuanian painters and graphic artists and their rendering of visualization.

Using the multi-layered principle in six painting collection "Shadows" emotions, feelings are presented and it is given space for imagination. In painting reveals a large number of unpredictable things, shadings: it might be the wall or the open space, or maybe reflections of woman's inner self.

ĮVADAS

Gyvename informacinėje visuomenėje, kuriai didelę įtaką padarė atsiradusios naujosios technologijos ir su tuo susijusios naujovės. Vis dar mokomės susidoroti su didėjančiu, labiau prieinamu (naujųjų technologijų dėka) žinių, naujienų, reklamos srautu, spartėjančiu gyvenimo tempu. Vydūno požiūris, kad grožis pastebimas ten, kur vyrauja dvasinis pradai, o ne materialūs, atrodytų nelabai derantis prie šiuolaikinio gyvenimo būdo. „Šiuolaikinis žmogus jaučiasi gyvenęs netikrumo situacijoje. Tikėjimo krizė, vertybių paviršutiniškumas [...]“¹. Kaip tai įtakoja moters grožio sampratą ir įvaizdį? Šiandieninis suvokimas apie moteriško grožio sampratą atsispindi žiniasklaidoje, kosmetikos reklamose bei asmenukėse („autoportretinė nuotrauka, dažniausiai padaryta išmaniuoju telefonu“²).

Socialinis tinklas (internetas) – interaktyvi interneto struktūra (internetu svetainė), vienijanti tam tikrą, bendrų interesų turinčią narių grupę. Išpopuliarėjus socialiniams tinklams (Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat), ištobulėjus išmaniesiems telefonams atsiranda galimybė fotografuoti save ir demonstruoti internetinėje platybėje. Taigi, socialinis gyvenimas persikelia į virtualią erdvę, socialiniai tinklai yra žmonių patvirtintas laisvalaikio praleidimo būdas. Bendravimas skaitmeniniame pasaulyje sudaro sąlygas užmegzti silpnus ryšius su svetimais žmonėmis. Ryšiai, kurie neįpareigoja, spartina neatsakingumą, laisvumą. Savo profiliuose vieni žmonės konstruoja virtualią asmenybę, kiti ne. Galbūt noras konstruoti virtualias asmenybes yra susijęs su nepakankama įvairių „aš“ aspektų realizacija gyvenime arba realus gyvenimas atrodo pernelyg pastovus. Interneto bendravimas atlieka kompensacinį vaidmenį. Sudaromos sąlygos pateikti „savąjį Aš“ paslėptą po dirbtinumo sluoksniais. Fiktyvią išvaizdą internetiniai „draugai“ priima kaip savaime suprantamą dalyką, skatina komentarais, neįsigilindami į tikrąją esmę. Taigi, terminas „draugai“ šiuo atveju gali būti klaidinantis, kadangi ne visi ryšiai gali būti siejami su tiesiogine žodžio „draugystė“ prasme. Socialiniai tinklai kasdien pasipildo srautu nuotraukų, kuriose atsispindi „groteskiškos“ pastangos atitikti grožio standartus pateikiamus transliuojamosiose medijose.

Grožio priemonių industrijų reklamų žadamas gražus gyvenimas naudojant vien tik prabangą, patvarumą, įspūdingumą pulsuojančią kosmetiką — kvepia iliuzija, kad išorinis grožis yra kertinis akmuo savajai individualybei išreikšti. Moters dirbtinumo sluoksnis uždengia ne tik kūną, bet ir vidinį pasaulį. Ar desperatiškai naudodamos vis gausėjančias, tobulėjančias grožio priemones, jos pagalvoja apie natūralumą, charizmą ir vidinę jėgą? Daug pastangų ir laiko užimantis išorinis grožis apgaulingas, slopina vidinio grožio, savojo Aš ugdymą.

¹ Rita Šerpytė, „Nihilizmas ir Vakarų filosofija Mokslinė monografija“, 2007, Vilniaus universiteto leidykla, p.13

² Asmenukė, Internetinė prieiga: <https://lt.wikipedia.org/wiki/Asmenuk%C4%97>

Menininkų įkvėpimo šaltinis dažnai buvo moteris. Moteris vaizduojama kaip deivė, kaip mūza, kaip erotinis objektas, dekoratyvus moters atvaizdas ar abstrakti moters figūra.

Tapybos kolekcijoje vaizduoju moters figūrą, tirpstančią, pranykstančią spalvų migloje. Persišviečiantys spalvų sluoksniai sukuria šešėlių iliuziją. Norėdami pamatyti šešėliuose išnykstančiąją — turime įtempti žvilgsnį ar prieiti arčiau, savo fantazijos dėka galime praplėsti vaizdą, įžvelgti vos regimas užuominas.

Darbo aktualumas.

Grožio paieškos, mano manymu, visada aktualios: nuo antikos filosofų teorijų iki šių dienų diskusijų kas yra grožis. Kintant mūsų laikmečio gyvenimo būdai įtakotam naujų technologijų kinta ir vertybės. Viena iš šiuolaikinių vertybių — kūniškas grožis. Mūsų dienų moters įvaizdžiui, jos supratimui apie grožį, nemenką įtaką daro grožio industrijų reklama. Tai išorinio paviršiaus „tobulinimas“.

Mano drobėse vaizduojamos moterų figūros, kurių siluetai neaiškūs — tai dingstantys, tai išryškėjantys. Norisi pro dirbtinį sluoksnį įžvelgti realybės užuominas.

Darbe nagrinėjama problema.

Paviršiaus ir vidaus disharmonija, dirbtinumas, moterišką grožį užgožianti beskonybė, įtakota reklamos, idealios išorės troškimas, kai asmenybė dingsta tarp netikrumo sluoksnių. Masiškai išplitęs asmenykių reiškinytis — greita regimoji komunikacija. Todėl, mes matome ne tik įdomias, kūrybiškas, kokybiškas asmenukes, bet ir monotoniškas, pilnas tuštybės, vienodomis seksualiomis kūno pozomis, nenatūraliomis veido mimikomis ir rankų gestais nuotraukas. Moterys savo išorės grožį „akcentuoja“ netikromis kūno dalimis, natūralią odą keičia daugiasluoksnis pudros paviršius. Šie „grožio“ komponentai sudaro sustingusio veido įspūdį: nėra veido mimikos išraiškingumo, neatsispindi natūralios emocijos.

Šios mintys ir paskatino atkreipti dėmesį į paviršių, kuris gali tapti ir siena, ir atvira gelme. Tapybos paviršius leidžia daug ką išreikšti, todėl ši problematika ir suformavo mano darbo koncepciją.

Darbo objektas.

Moteriškumo įvaizdžio, jo perteikimo tapyboje analizė. Tapybos darbų ciklas „Šešėliai“, 6 paveikslai. Akrilas, drobė, 130×100 (du paveikslai), 100×130 (4 paveikslai)

Darbo tikslas.

Meninėmis išraiškos priemonėmis sukurti vientisus kompozicinius vaizdus, kuriuose išreiškiamas paviršiaus daugiasluoksniškumas, kitimas, moters figūros fragmentų susiliejimas su fono tapybiniais sluoksniais.

Uždaviniai:

- Išanalizuoti informaciją apie grožio sampratą.
- Vizualiųjų medijų įtaka grožio kultui.
- Tapybos analogų analizė.
- Kūrybinio proceso, kuriant darbų ciklą tema „Šešėliai“, analizė.

Hipotezė.

Tikėtina, kad šiuolaikinės moters įvaizdžiui įtaką daro grožio industrijų sustiprintas nepasitikėjimas savimi.

Metodika.

Tiriamąjį darbą dalyje: literatūros ir informacijos šaltinių analizė ir apibendrinimas, menininkų darbų analizavimas, sisteminimas.

I. MOTERIŠKUMO ĮVAIZDIS. PAVIRŠIAUS IR VIDAUS DISHARMONIJA

1.1. Moteriškumo įvaizdžio ypatumai, vertės, savivertės kriterijai

Moteriškumas (angl. *Femininity*) — etinė kategorija, reiškianti moteriai būdingų savybių derinį: emocingumą, švelnumą, trapumą, nuoširdumą, ištikimybę. Taip pat moteriškumas siejamas su estetika — kūno bruožų harmoninga išraiška, atskirianti moterišką kūną nuo vyriško. Moteriškumo samprata apima ne tik biologinį, bet ir socialinį bei kultūrinį aspektus, ji nesusijusi vien tik su biologine moters lytimi.³

Moteriškumas dažnai siejamas su grožiu: vidiniu bei išoriniu. Daugelis senovės filosofų grožį aptaria kaip vieną iš dorovės sąvokų arba susieja su kitomis dorovės vertybėmis. Antanas Andrijauskas knygoje „Grožis ir menas“ rašo, kad Platonas grožio sąvoką aiškino labai plačiai, įtraukdamas estetiškas, moralines ir pažintines vertybes. Pasak autoriaus platoniškoji grožio samprata jungia gėrį ir išmintį.⁴ „Tam, kas didžiai dorovinga yra neblogas vardas kalokagatija (dvasinis ir fizinis grožis). Gražiu ir geru vadinamas žmogus, kai jis didžiai dorovingas, nes apie gražų ir gerą žmogų kalbama remiantis dorovingumu“ — taip autorius cituoja Aristotelio samprotavimus apie grožį.⁵ Naglis Kardelis savo straipsnyje „Grožio samprata Platono filosofijoje“, rašo, kad pati graikų kalba liudija senovės graikų įsitikinimą, kad grožis yra išsiskiręs ir išsismelkęs į gėrį, o gėris — į grožį bei pateikia pavyzdžiu lietuvių kalboje „[...] atsižvelgiant į kontekstą, būdvardžiais puikus, nuostabus gali būti apibūdinami tiek geri, tiek ir gražūs dalykai.“⁶ A. Andrijauskas atkreipia dėmesį į tokią G.W.F. Hegelio idėją „[...] aukščiausias proto pasireiškimas, aprėpiantis visas idėjas, yra estetinis aktas, o tiesa ir gėris suartėja tik per grožį.“⁷ Interpretuojant šią mintį iškyla klausimas ar per dirbtinį grožį gali suartėti tiesa ir gėris — kai per dirbtinį moters įvaizdį neįmanoma pamatyti ar pajauti tikrosios moters asmenybės.

Prof. Algis Mickūnas savo straipsnyje „Grožis ir ritualai kultūroje“ rašo apie kūniškumo svarbą dabartiniame laikmetyje. „Moterys turėtų pamėgdžioti paskutines madas ir modelius, jei norėtų „priklausyti“ grožio kategorijai. Sukurtos mados formuoja visą ritualizuotą grožio industriją. Jaunai moteriai „negražu“ eiti gatve kaip kokiai paprastai moteriškai; reikia eiti pagal dabartinių modelių ritualizuotą kūną [...]“⁸. Šį procesą autorius apibūdina kaip globalų ritualą,

³ Internetinė prieiga: <https://lt.wikipedia.org/wiki/Moteri%C5%A1kumas>

⁴ Antanas Andrijauskas, „Grožis ir menas estetikos ir meno filosofijos idėjų istorija (Rytai – Vakariai), 1996, Vilniaus dailės akademijos leidykla, p.312

⁵ Antanas Andrijauskas, „Grožis ir menas estetikos ir meno filosofijos idėjų istorija (Rytai – Vakariai), 1996, Vilniaus dailės akademijos leidykla, p.321 (Aristotelis, Didžioji etika, 1207 b.)

⁶ „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius, Naglis Kardelis, straipsnis „Grožio samprata Platono filosofijoje“, p.108

⁷ Antanas Andrijauskas, „Grožis ir menas estetikos ir meno filosofijos idėjų istorija (Rytai – Vakariai), 1996, Vilniaus dailės akademijos leidykla, p.441 (Hegel, 1970, p.212)

⁸ „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius, Algis Mickūnas, straipsnis „Grožis ir ritualai kultūroje“, p.9

kurio mergina ar moteris turi laikytis bet kokiame pasaulyje. Kaip vieną iš ritualų straipsnio autorius pateikia įvairias mankštas: „[...] kasdienis grožio ritualas, aplietas prakaito, sukurs kūną, turintį teisę pasirodyti gatvėje“.⁹

„Gražus makiažas“ — kalbame, aptariame makiažą, kokių firmų priemonės panaudotos, o ne pačią moterį, jos asmenybę ar individualumą. Daugelyje madų žurnaluose formuojamas tobulos moters įvaizdis, net per mergaičių žaislą lėlę Barbę bandoma įteigti moteriškumo įvaizdį: graži, liekna, žavi, seksuali ir protinga.

Kita, mano manymu, vertybė susijusi su grožiu yra išsiauklėjimas. Kadangi „išsiauklėjusį žmogų pirmiausia išskiria vidinės jo nuostatos ir elegantiškas išorinis elgesys“¹⁰, o ir kas svarbiausia „[...] stengiasi būti natūralus, jis nesielgia manieringai, savo elgesiu nesiekia atkreipti kitų dėmesio.“¹¹

Šie, elgesio kultūros tyrinėtojo, V. Žemaičio teiginiai („Elgesio kultūros sandara“ 1996 m.) tai tarsi priešprieša šių dienų požiūriui, elgesiui: elegantišką išorinį elgesį retkarčiais galima pamatyti tik per reklamas susijusias su grožio priemonėmis, o realiame gyvenime masėse vyrauja kasdieniškas patogumas arba įvaizdis stokojantis subtilumo. Pasak autoriaus, nepriklausomai nuo pasaulio tautų etiketo skirtumų ir savitumų, „visus juos sieja trys bendri bruožai: pagarbumas, santūrumas ir estetiškumas.“¹² Svarbiausia, kad daugelis etiketo formų priklauso nuo estetinio skonio, kaip antai: apranga, mados, puošimasis, kosmetika ir t.t.

Jei „[...] žmogaus elgesys (...) vienintelis objektyvus žmogaus vidinio pasaulio atspindys“¹³, tai žvelgiant į moteris asmenukėse galima numanyti, kad jų vidiniame pasaulyje vyrauja sumaištis. Mano manymu moteris gyvenanti visavertį, aktyvų gyvenimą neturi noro ir laiko gaišti vien tik savo išorės tobulinimui bei jį demonstruoti „skaitmeniniame bendravimo pasaulyje“.¹⁴ „Sveikas pasitikėjimas savimi yra labai svarbus siekiant visaverčio gyvenimo. Dažniausiai nepasitikėjimas savimi stumia į nusikaltimus, į priklausomybę [...]. Savimi nepasitikintys žmonės elgiasi agresyviai, egoistiškai ir kenkia sau bei kitiems“¹⁵ — rašo Joe Rubinas, sėkmės ir produktyvumo instruktorius. Kenkimas sau atsispindi pačių moterų paviešintose nuotraukose kokią žalą ir randus gali padaryti plastinės operacijos, botulino injekcijos ir t.t. Tačiau, vienos moters tai suvokia, o kitos ir toliau save žaloja. Autorius teigia, kad daugelis savimi nepasitinkinčių savimi

⁹ „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius, Algis Mickūnas, straipsnis „Grožis ir ritualai kultūroje“, p.10

¹⁰ Vincentas Žemaitis, „Elgesio kultūros sandara“, 1996, Vilnius, Vilniaus pedagoginis universitetas, p.6

¹¹ Vincentas Žemaitis, „Elgesio kultūros sandara“, 1996, Vilnius, Vilniaus pedagoginis universitetas, p.7

¹² Vincentas Žemaitis, „Elgesio kultūros sandara“, 1996, Vilnius, Vilniaus pedagoginis universitetas, p.11

¹³ Vincentas Žemaitis, „Elgesio kultūros bruožai“, 1996, Vilnius, Vilniaus pedagoginis universitetas, p.5

¹⁴ Thalma Lobel, „POJŪČIAI Kaip fiziniai potyriai veikia mąstymą ir elgseną“, 2015, Vilnius, „Alma littera“, p.129

¹⁵ Joe Rubino, „Atgauti pasitikėjimą savimi“, 2006, Vilnius, „Alma littera“, p.17

kenkia patys sau grauždamiesi vienaip ar kitaip neatitinkantys visuomenės normų bei standartų. „Šis klaidingas supratimas, kad tobulybę galima pasiekti, ir yra nepasitenkinimo savimi pradžia.“¹⁶

Psichologė Augė Niedvaraitė poreikį dažnai daryti asmenukes ir jas viešinti internete taip pat sieja žema žmogaus saviverte. Jos nuomone asmenukių viešinimo tikslas yra jog aplinkiniai patvirtintų, kad esi patrauklus ir jiems priimtinas.¹⁷ Šį tikslą pasiekti padeda socialiniuose tinkluose dominuojantys „veidukai – šypsenėlės“ ir „like“. Tai trumpalaikis dalykas, kurio sukelta euforija (pasididžiavimas savimi) greit išblėsta, o neįvertintas žmogus, pasak straipsnio autorės A. Umbrasaitės, gali pasijausti nelaimingas, nereikalingas ir netgi prarasti pasitikėjimą savimi.¹⁸ „Manome, kad kiti matys mus lygiai tokius, kokie įsivaizduojame esą, ir patenkame į užburto kenkimo sau ratą, iš kurio niekaip negalime ištrūkti.“¹⁹

Taigi, gydytojų specialistų stebimas asmenukių reiškinys kai jose atsispindi per didelis grožėjimasis savimi, betarpiško dėmesio siekimas, rodo nevisavertiškumo, nepilnavertiškumo jausmų atspindį informacinėje, susvetimėjusioje visuomenėje.

Dabartinė visuomenė vis dažniau apibūdinama kaip narcisiztinė. „Narcisizmas (pagal senovės graikų mitologijos herojų Narcizą, kuris įsimylėjo save išvydęs atspindį vandenyje;) — asmens charakterio savybė, kuriai būdingas savo reikšmės pervertinimas ir didelis noras, kad juo būtų žavimasi.“²⁰

Fiona Keating savo straipsnyje „Asmenukės susijusios su narcisizmu, priklausomybės ir psichikos ligomis, teigia mokslininkai“ pateikia pavyzdžius ir atkreipia dėmesį į mokslininkų nuogastavimus bei pastebėjimus. Ji savo ruožtu cituoja psichiatrą dr. David Veal, kad du iš trijų visų pacientų, kurie ateina pas gydytoją turi priklausomybę nuo asmenukių.²¹

Psichologė Laima Bulotaitė savo knygoje „Priklausomybių anatomija“ pateikia priklausomybės schemą: TTK — troškimas, tęsimas nepaisant neigiamų socialinių, psichologinių, medicininių pasekmių, kontrolės praradimas.²² Mano manymu šią priklausomybės schemą galima pritaikyti ir internetinėse platybėse karaliaujančioms asmenukėms su desperatiškais merginų, moterų pastangomis atkreipti į save dėmesį sustiprinant moteriškumo įvaizdį dirbtinėmis priemonėmis.

¹⁶ Joe Rubino, „Atgaut pasitikėjimą savimi“, 2006, Vilnius, „Alma littera“, p.24

¹⁷ Deimantė Zailskaitė, 2015-04-20, „Asmenukių fenomenas pražūtingas?“. Internetinė prieiga: <http://lsveikata.lt/is-gyvenimo/asmenukiu-fenomenas-prazutingas-2737>

¹⁸ Agnė Umbrasaitė Data: 2014-07-25 11:46, „Asmenukių arba „Selfie“ fenomenas ir galimos pasekmės“. Internetinė prieiga: http://www.kaunoziņas.lt/naujienos/asmenukiu-arba-%E2%80%9Eselfie-fenomenas-ir-galimos-pasekmes_79478.html

¹⁹ Joe Rubino, „Atgaut pasitikėjimą savimi“, 2006, Vilnius, „Alma littera“, p.27

²⁰ <https://lt.wikipedia.org/wiki/Narcisizmas>

²¹ By Fiona Keating, March 23, 2014 15:18 GMT, „Selfies Linked to Narcissism, Addiction and Mental Illness, Say Scientists“. Internetinė prieiga: <http://www.ibtimes.co.uk/selfies-linked-narcissism-addiction-mental-illness-say-scientists-1441480>

²² Laima Bulotaitė, „Priklausomybių anatomija“, 2009, „Tyto alba“, p.104

Kalbant apie šių dienų dažnai pasitaikantį „perkrautą“ moteriškumo įvaizdį galima pritaikyti ir tokią Ritos Šerpytės mintį — „[...]nihilizmas imamas suvokti kaip situacija, kai prarandami orientyrai [...]. Taip suvokiamą nihilizmą ir reprezentuoja vertybių krizė, aukščiausių vertybių nuvertėjimas, intelektualinis ir moralinis reliatyvizmas, pačios idėjos ištirpimas [...]“.²³

1.2. Moters įvaizdžio stereotipai, jų atspindžiai asmenukėse

Televizijos laidų, filmų herojų bei reklamos daromą įtaką moters įvaizdžiui, grožio supratimui nagrinėja ir apie tai rašo ne vienas autorius. Amerikietis Joe Rubino pateikia tokią nuomonę: „Muzikiniai klipai demonstruoja mums daugybę nuostabių ir talentingų moterų, dar labiau sustiprindami nuomonę, kad privalome būti patrauklios, lieknos ir žavios. [...] Žiniasklaida ir televizija formuoja įvaizdžius, su kuriais negalime savęs nelyginti“.²⁴ Kita autorė, garsi psichologė Thalma Lobel — „Žiniasklaida pateikia pribloškiančių gražuolių paveikslų, bet tikrovėje ne kiekviena moteris peršoka vidurkį.“²⁵ Ji aprašo savo kolegų eksperimentą apie raudonos spalvos įtaką ir jo rezultatus bei pateikia išvadas, kad „[...] į šią spalvą reaguojame stipriai ir instinktyviai. [...] Pramogų ir rinkodaros pramonė žino, kaip pasitelkti spalvas savo naudai.“²⁶ Tai mes matome mums siūlomuose vaizduose: moterys raudonomis suknelėmis, ryškiai padažytomis raudonomis lūpomis, raudonai nulakuoti nagai. Dar vienas įdomus tyrimas, kurį aprašo ši psichologė, yra apie fotografijas — mūsų nuomonę veikia tam tikru kampu nufotografuoti žmonės ir žiniasklaida išnaudoja asociaciją, kad aukštį mes savaiame siejame su galia.²⁷ „Galingus asmenis ar situacijas vaizduojančios nuotraukos dažniau buvo fotografuotos iš apačios, o bejėgiai žmonės ar tokios situacijos kaip karas ar skurdas dažniau buvo fotografuoti iš viršaus.“²⁸ Thalma Lobel atkreipia mūsų dėmesį, kad „[...] žiniasklaida gali pasitelkti šį pasąmoninį ryšį tam tikroms emocinėms reakcijoms sukelti.“²⁹

Pasinaudodami psichologės patarimu „autorius ar leidėjas gali bandyti ta nuotrauka paveikti jūsų nuomonę [...]. [...] pagalvokite apie tai, koku kampu ji padaryta ir koks yra žinių šaltinis“³⁰, panagrinėjau žymiausių kosmetikos firmų reklamines nuotraukas. Nuotraukose, moterys,

²³ Rita Šerpytė, „Nihilizmas ir Vakarų filosofija Mokslinė monografija“, 2007, Vilniaus universiteto leidykla

²⁴ Joe Rubino, „Atgauk pasitikėjimą savimi“, 2006, Vilnius, „Alma littera“, p.25

²⁵ Thalma Lobel, „POJŪČIAI Kaip fiziniai potyriai veikia mąstymą ir elgseną“, 2015, Vilnius, „Alma littera“, p.82

²⁶ Thalma Lobel, „POJŪČIAI Kaip fiziniai potyriai veikia mąstymą ir elgseną“, 2015, Vilnius, „Alma littera“, p.95

²⁷ Thalma Lobel, „POJŪČIAI Kaip fiziniai potyriai veikia mąstymą ir elgseną“, 2015, Vilnius, „Alma littera“, p.146

²⁸ Thalma Lobel, „POJŪČIAI Kaip fiziniai potyriai veikia mąstymą ir elgseną“, 2015, Vilnius, „Alma littera“, p.146

²⁹ Thalma Lobel, „POJŪČIAI Kaip fiziniai potyriai veikia mąstymą ir elgseną“, 2015, Vilnius, „Alma littera“, p.148

³⁰ Thalma Lobel, „POJŪČIAI Kaip fiziniai potyriai veikia mąstymą ir elgseną“, 2015, Vilnius, „Alma littera“, p.148

tiek modeliai, tiek aktorės reklamuojančios kosmetiką, kvėpalus į mus žvelgia iš viršaus arba tiesiai. Vadinasi, buvo fotografuota kampu iš apačios, norint sustiprinti siūlomos prekės įtaigą.

Straipsnio „Grožio konceptualizavimas reklamos moterims diskurse“ autorė Ala Diomidova rašo, kad „tradiciškai reklamos diskursas skirstomas į pirminį (informacija apie prekę) ir antrinį (informacija apie vartotoją).³¹ Reklamos poveikio galią autorė prilygina propagandos poveikiui totalitarinėse visuomenėse ir savo straipsnyje mėgina „[...] atsakyti į klausimą, kaip naudojantis reklama įkvepiamas pirkėjas, kokias nuostatas ir vertybes šiuolaikinė moteriškų prekių reklama perša vartotojams.“³²

Tyrimui autorė pasirinko žurnalo Cosmopolitan skelbimus, kur reklamuojama kosmetika, parfumerija, plaukų, kūno priežiūros priemonės. Autorė išskiria ir pateikia reklamos moterims modelius kaip: grožis – jaunystė („oda pastebimai jaunesnė“, „spinduliuoja jaunystė“, „Mano odos jaunystės paslaptis?“)³³, grožis – kova („kova su raukšlėmis“, „slaptasis ginklas“, saugo, stiprina, stangrina, užkerta kelią).³⁴ Savo išvadose Ala Diomidova rašo: „Reklamoje senėjimas kaip procesas dramatinizuojamas ir militarizuojamas. [...] Toks metaforinis modelis lemia konkretų elgesio scenarijų: moteris, pasirengusi kovoti su laiko poveikio rezultatais, anksčiau ar vėliau nugalės, o moteris, kuri atsisako kovoti ir pasirenka kitą sąveikos su amžiumi būdą, yra pralaimėtoja.“³⁵

Šiuolaikinės moterys kovai su senėjimo rezultatais pasitelkia ne tik kosmetines priemones, bet ir plastines operacijas, kurių reklamos taip pat jau šmėžuoja reklamose. Neigiamą reklamos poveikį galime įžiūrėti situacijoje, kad vis jaunesnės moterys ir visai jaunutės merginos darosi plastines operacijas. Rezultatas? — moterų išorė vienodėja, nelieta natūralaus išraiškingumo, individualumo.

Dažnas vaizdas pasitaikantis asmenukėse — pusnuogių ar beveik nuogų merginų, moterų kūno vaizdai. Agnė Kairiūnaitė (LRT Klasikos laida „Manasis aš“) interviu („Mokslininkė: grožį sutapatinus su seksualumu, moterys tapo nebyliomis dekoracijomis“) ėmė iš santuokos ir šeimos studijų centro mokslo darbuotojos Birutės Obelenienės. Mokslininkė aiškina žodžio „seksualus“ reikšmę (išvertus į lietuvių kalbą, reiškia „sukeliantis lytinę aistrą kitos lyties asmeniui“) ir kaip šios reikšmės mūsų visuomenėje nesupranta jauno amžiaus merginos. „Dabar visa aplinka tiek įmagnetinta, tiek seksualizuota, joje nebeįmanoma nieko pamatyti be seksualinio elemento, ir mes,

³¹ „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius, Ala Diomidova, straipsnis „Grožio konceptualizavimas reklamos moterims diskurse“, iš rusų kalbos vertė Elmina Burneikienė, p.347

³² „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius, Ala Diomidova, straipsnis „Grožio konceptualizavimas reklamos moterims diskurse“, iš rusų kalbos vertė Elmina Burneikienė, p.347

³³ „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius, Ala Diomidova, straipsnis „Grožio konceptualizavimas reklamos moterims diskurse“, iš rusų kalbos vertė Elmina Burneikienė, p.348

³⁴ „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius, Ala Diomidova, straipsnis „Grožio konceptualizavimas reklamos moterims diskurse“, iš rusų kalbos vertė Elmina Burneikienė, p.350

³⁵ „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius, Ala Diomidova, straipsnis „Grožio konceptualizavimas reklamos moterims diskurse“, iš rusų kalbos vertė Elmina Burneikienė, p.351

suaugusieji, prie jo esame kaip ir įpratę. Tačiau vaikus jis veikia magnetizuojančiai, svaiginamai ir ypač mergaitės suvokia save kaip seksualinį objektą.³⁶

Siekimas prilygti peršamiems grožio stereotipams atspindi asmenukėse: moteris stengiasi prilygti visiems siūlomiems stereotipams.

Mano manymu saikingumas — vertybė, kuri neturi galiojimo laiko ar baigties. Tai garantija sveikam požiūriui, kurio neužgožia beskonybė ir leidžia mums objektyviai mąstyti.

Menininkai, fotografai taip pat išreiškia savo įžvalgas apie asmenukių vertę; kokią įtaką asmenukės daro žmogaus asmenybei.

Menotyrininkas Virginijus Kinčinaitis savo straipsnyje teigia, kad asmenukių išplitimas susijęs su „[...] vertybinių orientyrų destabilizavimu vartotojiškoje visuomenėje. Kuomet nebėra gyvenimo tikslų, lieka tik nuolatinė dabartis ir veidrodiniai išorinio „aš“ atspindžių labirintai.“³⁷

Fotomenininkas Arturas Valiauga pateikia teigiamą požiūrį į asmenukių reiškinį. „Nors asmenukių žanras yra gretinamas su narcisizmo sąvoka, tačiau tai nėra yda. [...] Tad pažintis su savimi, savotiškas žaidimas, yra labai svarbus. Tai padeda sulaukti dėmesio, refleksijos iš supančios bendruomenės, apibrėžti savo jausmus, socialinį statusą.“ — taip komentuoja savo požiūrį interviu duotame tinklaraščiui www.15min.lt, kultūra, renginiai.³⁸

Menotyrininkas Jerry Saltz straipsnyje „Rankos ilgio menas: asmenukių istorija“ („Art at Arm's Length: A History of the Selfie“) aptaria ir džiaugiasi šiuo reiškiniu kaip naujo žanro atsiradimu. „Naujos formos apibūdinimas. Mes gyvename asmenukių amžiuje. Greitas autoportretas, padarytas su išmaniojo telefono telekamera ir nedelsiant paskirstytas, užrašytas į tinklą — greita regimoji komunikacija to, kur mes esame, ką mes darome, kas manome esą, ką galvojame ir ką stebime. Asmenukės pakeitė socialinės sąveikos, kūno kalbos, supratimo, privatumo ir humoro, [...] aspektus. Tai tapo nauju regimojo žanro tipu: autoportretų, formaliai skirtingų nuo visų kitų istorijoje.“³⁹

J. Saltz taip pat pabrėžia, kad šiam naujam žanrui menininkai įtakos nedaro ir dauguma asmenukių yra kvailos, tipiškos, nuobodžios (vaikiniai, mankštinantys raumenis, mergaitės, darančios papūstas lūpas ("duckface")). „Tačiau, naujas žanras turi savo skiriamuosius ženklus.[...]. Plataus kampo lęšis ant daugumos nešiojamojo telefono telekamerų perdeda gylį nosių ir smakrų, ir ranka,

³⁶ Agnė Kairiūnaitė, LRT Klasikos laida „Manasis aš“, LRT.lt, „Mokslininkė: grožį sutapatinus su seksualumu, moterys tapo nebyliomis dekoracijomis“, 2014-10-04 / 21:05. Internetinė prieiga: http://www.lrt.lt/naujienos/kalba_vilnius/32/68553#wowzaplaystart=30000&wowzaplayduration=1410000

³⁷ Virginijus Kinčinaitis. Už fotokabinos užuolaidos, Internetinė prieiga: <http://www.photography.lt/lt.php/NAUJIENOS?id=2221&type=2>

³⁸ Kultūra, renginiai, Publikuota: 2015 vasario 3d. 15:26, Fotomenininkas Arturas Valiauga: „Asmenukių žanras nėra yda – tai pažintis su savimi“. Internetinė prieiga: <http://www.15min.lt/kultura/naujiena/renginiai/fotomenininkas-arturas-valiauga-asmenukiu-zanras-nera-yda-tai-pazintis-su-savimi-29-482635>

³⁹ By Jerry Saltz Follow @jerrysaltz „Art at Arm's Length: A History of the Selfie“, January 26, 2014 9:00 p.m.

*This article originally appeared in the February 3, 2014 issue of New York Magazine. Internetinė prieiga: <http://www.vulture.com/2014/01/history-of-the-selfie.html#>

laikydama telekamerą dažnai atrodo didžiulė. “ Savo ruožtu, Jerry Saltz cituoja kritikės Alicia Eler žodžius “[...] mes tampame mūsų pačių didžiausiais aistruoliais ir privačiais paparaciais, ”.⁴⁰

Asmenukės taip pat įkvepia ir kūrybinių idėjų. „Mirrorsme, jauna norvegų instagramerė, tikrai pakeitė mūsų suvokimą apie veidrodines asmenukes. Nauja interneto žvaigždutė piešė juokingas interaktyvias iliustracijas su akrilo ir kreidos markeriais ant savo vonios veidrodžio, daugiau nei metus.“⁴¹

Linksmi, originalūs piešinukai piešiami ant veidrodžio ir po to nusifotografuojama. Idėja užgimė nuo linksmo hobio — palikti pieštas lūpdažiu žinutes ant veidrodžio kambario draugei. (Priedas Nr.1)

Amalia Ulman jauna menininkė, savo surežisuotomis, suvaidintomis asmenukėmis apgavo sutrikdė tūkstančius. Meno kritikas Alastair Sooke straipsnyje „Ar tai pirmas Instagram šedevras?“ supažindina su jauna menininke ir kūrybine jos kūrybine provokacija. Mergina padalino savo atlikimą į tris skirtingus "epizodus", įkvėptus stereotipų to, kaip jaunos moterys pristato save tinkle.⁴² (Priedas Nr.2)

Dabartinais laikais moteriškumo įvaizdžiui didesnę įtaką daro kūniškas, išorinis grožis. Dauguma moterų dažnai susikuria įvaizdį stokojančią subtilumo. To pasekmes mes ir matome asmenukėse, iš jų galime spręsti apie moters savivertę. Grožėjimasis dirbtinu, „perkrautu“ savo įvaizdžiu, rodo žemą moters savivertę.

Išanalizavus informaciją apie vizualiųjų medijų daromą įtaką moters įvaizdžiui, grožio supratimui, galima išskirti tokius stereotipus: moterys nuostabios ir talentingos, lieknos ir žavios, pribloškiančios gražuolės, gaiviai atrodančios, seksualios ir protingos, visais įmanomais būdais kovojančios su senėjimu.

Meno žmonių požiūris į asmenukių reiškinių yra daugiau teigiamas. Šį reiškinių jie mato kaip naujo tipo žanro atsiradimą, fotografijos atgimimą. Ižvelgia potencialą paprastų žmonių kūrybiškumui atsiskleisti, atmetus kvailas, tipišką, nuobodžias asmenukes.

⁴⁰ By Jerry Saltz Follow @jerrysaltz „Art at Arm’s Length: A History of the Selfie“, January 26, 2014 9:00 p.m.

*This article originally appeared in the February 3, 2014 issue of New York Magazine. Internetinė prieiga: <http://www.vulture.com/2014/01/history-of-the-selfie.html#>

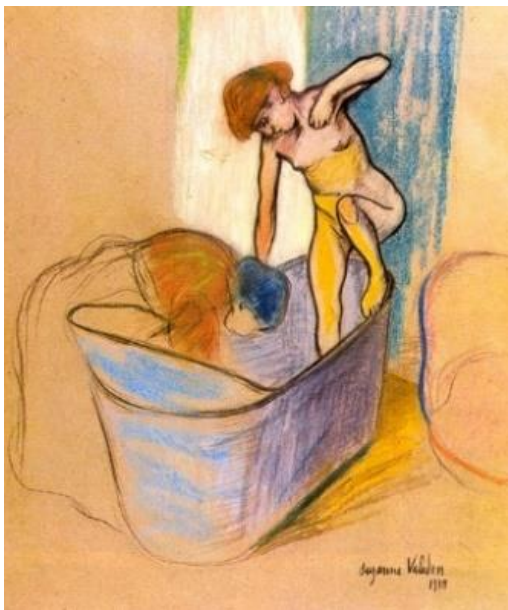
⁴¹ Published 2 years ago Like Demilked on Facebook, This Girl Takes Mirror Selfies To The Next Level. Internetinė prieiga: <http://www.demilked.com/bathroom-mirror-selfies-funny-illustration-art-mirrorsme/>

⁴² Alastair Sooke, Art Critic, 18 January 2016 • 8:00am, „Is this the first Instagram masterpiece?“. Internetinė prieiga: <http://www.telegraph.co.uk/photography/what-to-see/is-this-the-first-instagram-masterpiece/>

II. MOTERS ĮVAIZDŽIO DAUGIASLUOKSNIŠKUMAS TAPYBOJE

Tyrimui pasirinkau analogų analizės metodą. Mano kūrybinio darbo koncepcija yra paviršiaus ir vidaus disharmonija, kurią inspiravo šių laikų kuriamas dirbtinis moters įvaizdis. Analizavau XX a. moters įvaizdžio kaitą, moteriai priskiriamą vaidmenį tapyboje. Analizavau keliais aspektais: pagal dailės stilių, laikotarpį, raiškos būdą, kaip moters įvaizdį tapyboje perteikia moterys ir vyrai tapytojai, kaip jų požiūris atsispindi tapyboje.

Visais laikais moteris buvo menininkų kūrybos įkvėpėja ir skirtingo moterų ir vyrų menininkų požiūrio į moteriai priskiriamus vaidmenis. Moters įvaizdis tapyboje keitėsi priklausomai nuo to meto vyravusių moters įvaizdžio stereotipų, grožio etalonų, visuomenės gyvenimo būdo, normų. Renesanso, baroko tapyboje moteris buvo garbinimo objektas, ji vaizduota kaip deivė, matrona, išaukštintos vertybės (grožio, dorovės). Tačiau tikrosios realybės, moters padėties gyvenime neatspindėjo. Nuo XX a. pradžios moterys įgavo vis daugiau teisių ir tai daugiau atsispindėjo moterų tapytojų kūryboje: „[...]apie moters galią: ne vien gyvenimą duodančią motinišką galią, istorija apie moters teisių įgijimą, atskleidžiant lyčių kovų istoriją, seksualinę politiką, tradicijos ir emancipacijos susikirtimus.“⁴³

1 pav. Suzanne Valadon, „Maudymasis“, 1908

2 pav. Paul Gauguin, „Ir jų kūnų auksas“, 1901

Impresionizmo atstovė Suzanne Valadon priešinosi tipiškam moterų vaizdavimui pagal jų klasę ir seksualumą. Tapytojos kūriniuose moterys neidealizuotos, nėra atviro seksualumo, jos tapymo maniera drąsi, atvira, naudoja sodrias spalvas. Juodas kontūrinės linijas menininkė naudojo norėdama pabrėžti kūno struktūrą, moteriško kūno perspektyvą. (žr. 1 pav.)

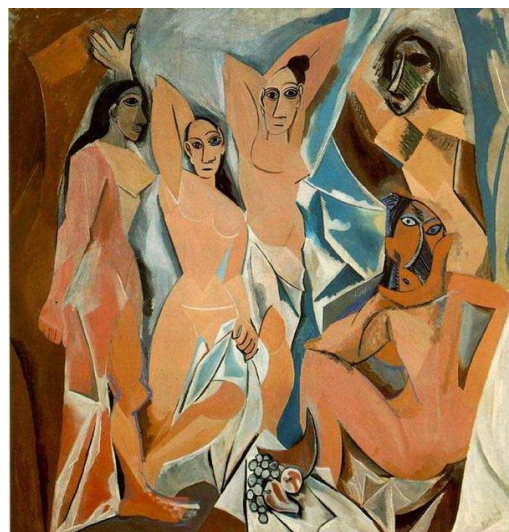
⁴³ Vaiva Lanskoronskytė, „Didžioji Motina“ – XX a. motinystės ikonografija Vakarų mene, Rugsėjo 8 d., 2015, Internetinė prieiga: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2015-09-07-didzioji-motina-xx-a-motinystes-ikonografija-vakaru-mene/134676>

Naivumas, naivus nuogumas taip apibūdinčiau Paul Gauguin, vyro tapytojo impresionisto, tapytus paveikslus. Vaizduojamas moterų nuogumas nėra vulgarus ar akis rėžiantis vaizdas. Jis (nuogumas) suprantamas kaip natūrali, priimtina gamtos dalis. (žr. 2 pav.) Darbai dekoratyvūs, nutapyti grynomis, žėrinčiomis spalvomis, plokštumas skiria tamsūs figūrų kontūrai.

„Dailininkas sąmoningai nutolsta nuo natūralistinio gamtos vaizdavimo, jį domina monumentalios sintetinės formos, kurias apveda aiškiu kontūru, atmesdamas apimtį, dengia lokalinėmis, simbolinę prasmę turinčiomis dekoratyviomis spalvomis.“⁴⁴ Paul Gauguin kūryboje atsispindi paprastas, kasdieninis moterų gyvenimas, dažniausiai jaukūs poilsio momentai. Ramius, sakyčiau tingius, momentus padeda išryškinti tapytojo kurtos kelių figūrų kompozicijos. Moterų figūros, kurios neužgožia viena kitos, o papildo viena kitą.

3 pav. Marie Laurencin, „Jaunos merginos“, 1911

4 pav. Picasso, „Avinjono merginos“, 1907

Kubizmo stiliui būdinga: suskaidytas tikrovės suvokimas, daiktų vaizdavimas vienu metu iš skirtingų taškų, geometrizuotos formos, dekoratyvumas. Kubistai nemėgdžijo tikrovės, neatsižvelgė į grožio ir bjaurumo kriterijus. Pasirinkau kubizmo atstovus Marie Laurencin ir Picasso. Jų nutapyti paveikslai su merginomis iš pirmo žvilgsnio atrodo labai panašūs. Bet atidžiau pastudijavus, galima įžiūrėti nemažus skirtumus. Picasso vaizduoja visą apimantį geidulingumą. Jis tapė moteris su palinkusiomis galvomis ir aiškiai pastebimu geiduliu, kuris atspindėjo atnaujintą optimizmo ir laisvės prasmę.⁴⁵ Tapytojas paveiksle (žr. 4 pav.) vaizduoja gatvės prostitutės, kurių tarpusavio nesutarimą menininkas vaizduoja kūno pozomis, aštriais veido bruožais, aiškiomis geometrinėmis plokštumomis. M. Laurencin paveiksle (žr. 3 pav.) atsispindi švelnus erotiškumas, nėra tokių aštrių linijų kaip Picasso paveiksle. Merginos vaizduojamos minkštomis geometrinėmis plokštumomis, malonios veido išraiškos. Iš fone nutapytų objektų, matosi, kad tai jaunų merginų

⁴⁴ Internetinė prieiga: https://lt.wikipedia.org/wiki/Paul_Gauguin

⁴⁵ Internetinė prieiga: https://lt.wikipedia.org/wiki/Pablo_Picasso

pasisėdėjimas gamtos prieglobstyje. Taigi, tapytojos paveiksle atsispindi švelnus moteriškumas, tuo tarpu tapytojo paveiksle galima jausti grubų vulgarumą.

Siurrealistai, sulauždami vyriškojo proto galią, nori su meile nusileisti į nesąmoningumo prarają, į moteriškos sielos pagrindų vidinį chaosą. Moteris yra šios paslaptingos tikrovės centrinė figūra, valdinga dievybė, kuriai vis iš naujo ir vis kitaip prisiekama.⁴⁶

5 pav. Paul Delvaux, „Mieganti Venera“, 1944

Paul Delvaux (Polis Delvo), siurrealistas garsus moters aktų vaizdavimu architektūrinėje aplinkoje. Mieganti Venera (žr. 5 pav.) yra puikus tapytojo darbo pavyzdys. Jame sujungiamos mitologijos ir anatomijos temos, smulkmeniškasis dėmesys detalizavimui. Tapytojas anatomiškai tiksliai vaizduoja nuogą moters kūną.

Žymiausia siurrealizmo atstovė, autoportretistė — Frida Kahlo. Ji vis dar žavi kaip feminizmo ikona: laisvos pažiūros, dalyvavimas politiniame gyvenime. Tapyboje naudojo simbolinę kalbą: tiek aiškiai suvokiamus objektus, tiek spalvos simboliką kurie padėjo menininkei perteikti savo jausmus, energiją, emocijas. Dažnai pasitaikantis motyvas jos kūrinuose yra kančios ir mirties scenos: nuolatinis fizinis skausmas buvo jos kasdienybė, kuriai ji nepasidavė. Vienas garsiausių

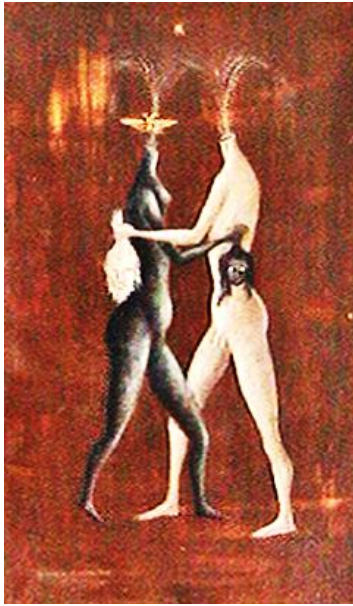
⁴⁶ Kulbokas V., straipsnis. Internetinė prieiga: http://www.aidai.eu/index.php?view=article&catid=105%3A4813&id=1258%3Ali&option=com_content&Itemid=145

darbų — „Dvi Fridos“ (žr. 6 pav.). Paveiksle tapytoja vaizduoja dvi savo pačios, nemylimos ir mylimos Fridos, versijas. Aiški simbolinė kalba: dvi širdys, sugadinta ir sveika, sutepta balta suknelė ir ryškių spalvų, gyvenimu pulsuojanči suknelė. Iš susikibusių rankų sprendžiame, kad visgi dvi Fridos esybės viduje sutaria. Menininkė aukština moters ištvėringumą, žiaurumą ir kančią.

6 pav. Frida Kahlo, „Dvi Fridos“, 1939

Leonora Carrington, kurios stilius yra sugestyvus, santūrus (žr. 7 pav.). Ji piešia fatališkas būtybes, įgyjančias graikų tragikų simbolinės jėgos. Jos, kaip ir kitos siurrealizmo atstovės D. Tanning (žr. 8 pav.), tapytos moterys apipintos būties, gyvūnų simboliais. Fonai nuo abstrakčios spalvos iki smulkmeniškai detalizuotų gamtos ir interjero vaizdų. Skirtingai nuo vyro tapytojo moterų vaizduojami kūnai nėra skirti pasigėrėjimui objektai, juose tapytojų įsikūniję išgyvenimai ir asmeninės patirtys.

7 pav. Leonora Carrington, „Erotiškas instinktas“,
1958

8 pav. Dorothea Tanning, „Gimtadienis“,
1942

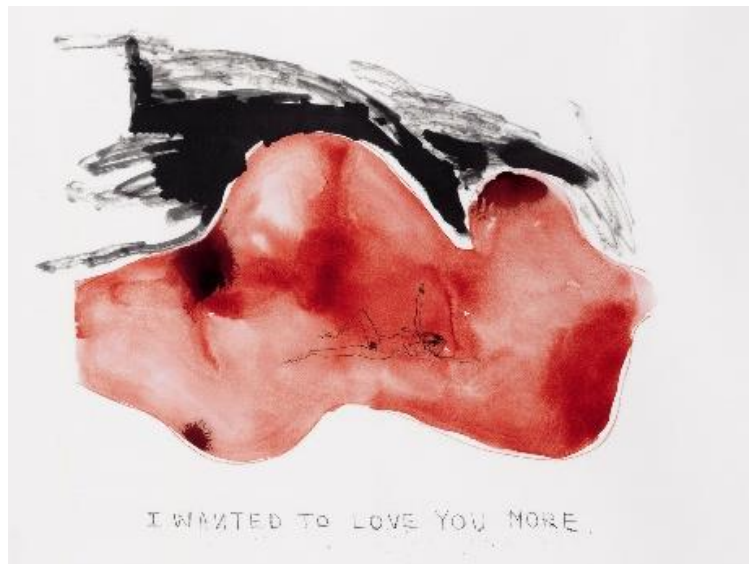
Tapytojos Louise Bourgeois (Luiza Buržua) kūryboje siurrealizmas susilieja su abstrakcionizmu. Triptike „Namų moteris“ (žr. 9 pav.) moterų nuogi kūnai nuo kaklo buvo siurrealistiškai įpakuoti į namus. Tapytoja bando suprasti kaip jos aplinka formuoja jos tapatumą: motina ir menininkė.

9 pav. Louise Bourgeois, „Namų moteris“, 1946-1947

10 pav. Louise Bourgeois, „Moteris“, 2007

11 pav. Louise Bourgeois, „Aš noriu tave mylėti labiau“ (2009-2010)

Šios menininkės, raudonos spalvos tušu sukurti darbai (žr. 10, 11 pav.) įspūdingi savo įtaiga, pranešimu apie moterį, moterį – motiną. Dailininkė netapo realistiškos moters figūros, tačiau įspūdį sustiprina raudonos ir juodos spalvos laisvos abstrakčios tapybinės, išsiliejusios dėmės, o norimą perduoti žinią papildo kaligrafiniai sakiniai: moteriškos patirties ir formos vaizdavimas.

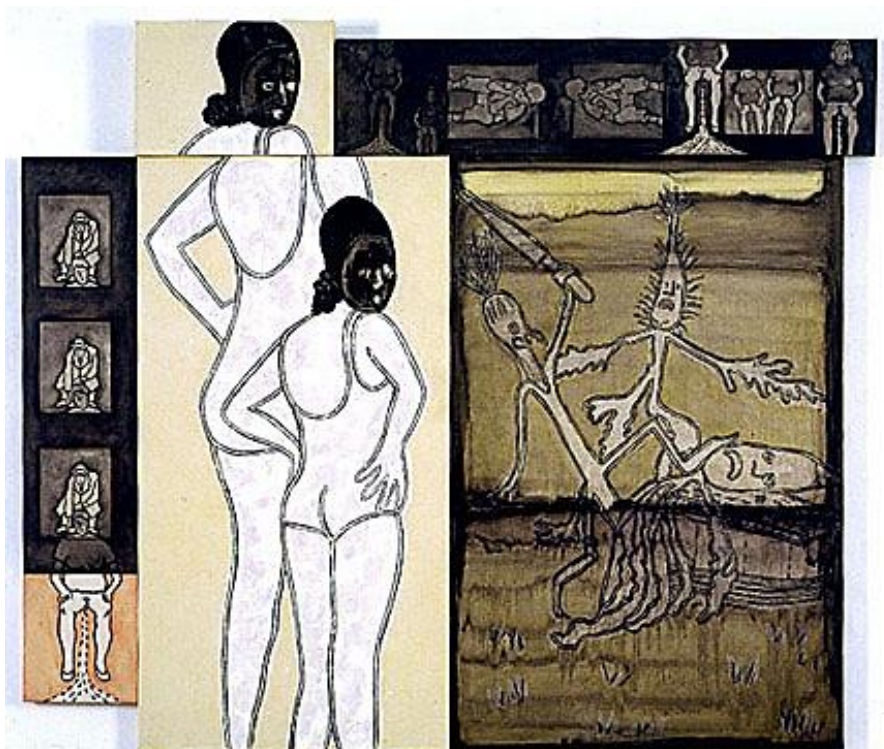
L. Bourgeois abstrakčios moterų figūros tapytos tušu savo paprastumu panašios į Matiso karpinius. (žr. 12 pav.) 1941 m. Henri Matisse pradėjo naudoti naują kūrybos techniką - guašo dekupažą: karpyti ir klijuoti nuspalvintas popieriaus formas.

12 pav. Henri Matisse, „Mėlynas nuogumas“ I, II, III, 1952

Moterys menininkės, kurios iškilo 6–7 dešimtmečio sukūrė naują formų žodyną, pilną biologinių nuorodų, per kurias šios menininkės koncentravosi į moters kūną, dažnai siedamos jį su gamtos ir žemės galia, kritikavo žiniasklaidoje nusistovėjusius lozungus ir žinutes, dekonstruojant

masinės komunikacijos sukurtą motinos ir moters įvaizdį.⁴⁷ Viena iš tokių menininkių yra Ida Applebroog, ji kūrė paveikslus, kurie dažnai tiria giminės, seksualinio tapatumo, smurto ir politikos temas. Atskirai esantys vaizdai panašėja į filmo montažą; nėra jokio vidurio, nėra jokios pabaigos. Jūs tik įeinatė į dalį situacijos. Autorė nepasako kaip žiūrovui interpretuoti, „kadangi reikšmė pasikeičia su kiekvienu, kas atvyksta į — ar jie yra vyriški, moteriški, seni, jauni, vidutinių metų— viskas labai asmeniška“⁴⁸, kiekvienas jos darbus tiria per savo gyvenimo patirtį. (žr. 13 pav.)

13 pav. Ida Applebroog, „Vaikė, vaikė, čiulpk savo nykštį, 1994

Kūrinio svarbiausioje vietoje, kurį mes suvokiame šviesaus fono dėka, tapytoja moteriškas figūras perteikia kontūrinėmis linijomis. Moteris ir mergaitė nesuasmenintos, nes veidai kaip su kaukėmis. Jas supančiuose kadruose tarsi vaizdai iš jas supančios aplinkos, gyvenimo nepadailintos rutinos.

Priešingybė šios menininkės kūrybai yra popartas. Šiam stiliui būdinga pramonės gamybos imitacija: tarsi fabrikinė gamyba, ryškus koloritas, serijinė kompozicija. Moteris vaizduojama kaip grožio ir sekso simbolis — to laikotarpio visuomenės sąmonę užvaldęs objektas. Tokia yra Andy Warhol M. Monro. (žr. 14 pav.) Dailininkas Roy Lichtenstein padengia darbus vienos spalvos taškeliais ir taip sustiprina iliuziją, kad tai išdidinti piešiniai. Jie atrodo kaip iš komiksų knygelių. Prabangus vyro aksesuaras, toks yra moters įvaizdis tapytojo darbuose. (žr. 15 pav.)

⁴⁷ Vaiva Lanskoronskytė, „Didžioji Motina“ – XX a. motinystės ikonografija Vakarų mene, Rugsėjo 8 d., 2015, Internetinė prieiga: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2015-09-07-didzioji-motina-xx-a-motinystes-ikonografija-vakaru-mene/134676>

⁴⁸ Internetinė prieiga: <http://www.creativityfuse.com/2015/03/the-powerful-artwork-of-ida-applebroog/>

14 pav. Andy Warhol, „Marilyn Monroe“

15 pav. Roy Lichtenstein, „Automobilyje“

XX a. pabaigoje, XXI a. pradžioje moterų tapytojų darbuose vyrauja feministinės nuotaikos. Siužetuose atsispindi menininkų asmeniškai išgyvenimai, savo pačių ir ne tik seksualumo tyrinėjimas, lytinė diskriminacija, pažeidžiamumas — iškelia viską kas iki šiol buvo nutylima ne tik realybėje, bet tapyboje. Menininkė Amy Sillman taip apibūdina savo kūrybinį procesą: „[...] aš bandau kurti paveikslus su sudėtingu psichologiniu aspektu. Domiuosi erdvės aprėpimu, nuo intuicijos į koncepciją, nuo tarsenos į atvaizdą, į piktogramą, nuo ramumo į veiksmą, nuo konstravimo

16 pav. Chantal Joffe,
„Blondinė sėdinti ant pikniko stalo“, 2007

17 pav. Chantal Joffe,
„Pusnuogė violetinėmis pirštinėmis“, 2009

į griovimą. Mano procesas yra vidinis, asmeninis, dažnai nelogiškas, apie atmintį, fragmentus, svajones [...]“.⁴⁹

Tapytojos Chantal Joffe ikoniški moterų portretai yra pripildyti humoro, nurodo į skirtingas moterų gyvenimus (modeliai, pornografijos aktorės, motinos ir vaikai), jų problemas ir papročius. Ji naudoja plačius, skystus potėpius, kurie yra apgaulingai atsitiktiniai ir atgaivina jos herojes. (žr. 16,17 pav.)

Priešingybė šių moterų įvaizdžiui yra stambios moterys, jas tapo menininkė Jenny Saville. Tapytoja žinoma didelio masto kūniškų, nutukusių moterų figūrų tapyba aliejiniais dažais. Saville darbai groteskiški, tiksliai anomiški. Potėpiai taip pat masyvūs, ekspresyvūs. Fonai šiuose darbuose vienspalviai, nėra smulkių detalių, nes visą drobės plotą užima masyvi moters figūra. (žr. 18,19 pav.)

18 pav. Jenny Saville, „Atsirėmusi“, 1992

19 pav. Jenny Saville, „Žymė“, 1993-94

Lietuvių menininkų vaizduojamų moterų įvaizdžiai yra daugiau dekoratyvūs, subtiliau seksualizuoti, vyrauja mitologiniai motyvai. Jiems moteris, moteriškumas yra įkvėpimas.

Tapytojo Gintaro Palemono Janonio tapyboje moteris simbolizuoja meilę, ji gundanti, kelianti aistrą, įkvėpanti ir žlugdanti vienu metu. „Moteris Janonio tapyboje nėra nei vulgariai atpažįstama, nei idėjiškai abstrakti. Moteris Janonio tapyboje yra ir ideali, ir kūniška. Tai šventojo ženklo siluetas, kuo tikriausias hieroglifas, reiškiantis Gyvenimą. O Gyvenimo antipodas, kaip

⁴⁹ Internetinė prieiga: https://www.brooklynmuseum.org/eascfa/feminist_art_base/amy-sillman

žinoma, yra Mirtis. Tai Mirtis Janonio tapyboje yra ir pati Moteris[...]“⁵⁰. Dailininko tapyboje žaidžia ryškios spalvos, dekoratyvus fonas ir asimetriška, kartais fragmentiška moters figūra puikiai dera tarpusavy. (žr. 20 pav.)

20 pav. Gintaras Palemonas Janonis, „Geltona studija“, 2010

21 pav. Svajūnas Armonas, „Vyno taurė dviem“, 2011

Svajūno Armonas kūryba taip pat pilna moteriškos temos. Tai romantiškai pavaizduotos moterys: laibomis rankomis, muzikuoja, glosto kates, ragauja vyną, „nuskandina“ jausmuose. Tapytojas tarsi patvirtina moterų įtaką, svarbą, drąsą, kovoti kaip vilkei už saviškius, tuo pačiu dovanoti šilčiausius jausmus ir suteikti viltį.⁵¹ (žr. 21 pav.) Vyganto Paukštės darbuose figūros iškreiptos, išryškintos ekspresyviais potėpiaiais, apibrėžti riebiu kontūru. Menininkas daugiau dėmesio skiria tapybos procesui: atidžiai pasirenka nuotaikingą koloritą, komponavimo būdai neįprasti. „Jungdamas jausmą su spalva ir forma, menininkas paprastą motyvą savo drobėje paverčia iškreiptu simboliu, įgaunančiu vis kitokį pavidalą. Vygantas Paukštė neretai naudoja koliažinę techniką, kuri tampa dar vienu būdu žvelgti kitaip į supantį pasaulį.“⁵² (žr. 22 pav.)

22 pav. Vygantas Paukštė, „Netikėtas susitikimas“, 2010

⁵⁰ Poškus Vidas, pranešimas „Tapybos restauracija pagal GPJ“, Internetinė prieiga: http://katarsisvp.blogspot.lt/2013_12_01_archive.html

⁵¹ Lilija Valatkienė, „Moteriškų žvilgsnių apžavai neaplenkė ir Druskininkų“, „Lietuvos rytas“, 2009-10-23, Internetinė prieiga: https://lt.wikipedia.org/wiki/Svaj%C5%ABnas_Armonas

⁵² Parengta pagal: Žvirblytė Milda, „Vygantas Paukštė“, Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai, Vilnius: Artseria, 2012 m.; Augustytė, Justina, „Pasaulis pagal Paukštę. Vyganto Paukštės tapybos paroda Vilniaus rotušėje“, in: „7md“, nr. 749, 2007 m. Internetinė prieiga: <http://www.daile.lt/artist/paukste-vygantas-79348467/>

Lietuvių menininkės moters įvaizdį, kaip ir užsienio tapytojos, kuria remdamosios savais išgyvenimais, patirtimi, vidine intuicija, reakcijos į mus supantį pasaulį. Vyresnės kartos tapytojų darbai kuklūs, pilni švelnumo, ramumo. Tiek vyresnės kartos tapytojų, tiek jaunesnės kartos menininkių vaizduojamus moters įvaizdžius galima būtų pavadinti moteriška filosofija.

23 pav. Genutė Burbaitė, „Psimatymas“, 2016

Genutės Burbaitės kūrybai būdingas nepaslėptas moteriškumas, šiluma, švelnumas. „Artima secesijai, Artdeco stiliui darbuose paryškintos dailios, grakščios linijos, augalinių ir geometrinių ornamentų gausa aprangos detalėse bei fone. Lengvu figūrų efemerišku pavidalu, siekiama giliau pažvelgti į dvasingą moters paveikslą. Sušvelninama šiltu koloritu ir laikinai užglaistoma daugiasluoksne tapyba pirmapradė moters prigimtis.“⁵³ (žr. 23 pav.)

24 pav. Audronė Petrašiūnaitė,
"Mona Liza ir baltas šuo", 2015

25 pav. Audronė Petrašiūnaitė,
„Piliarožė“, 2011 m.

⁵³ Gričiuvienė Vaida, „Genutės Burbaitės tapybos darbų paroda Svajonės magija“. Sukūrė Loretos galerija - Lap 17, 2014. Internetinė prieiga: http://www.loretosgalerija.lt/lt/Parodos/11_paroda.html

Audronė Petrašiūnaitė nesigilina į žmogaus socialinę egzistenciją, o nukreipia žvilgsnį į savo vidinio gyvenimo istoriją. „Susilieiantys, ryškius kontūrus praradę subjektai ir objektai yra tarsi melancholiškos sielos ištirpstančios spalvingoje spalvų gamoje. Ryškių, grynų spalvų potėpiai, dažnai įmaišoma balta spalva kuria dinamišką koloritą, kuriame pasaulis ir žmogus yra vienovė.“⁵⁴ Tapytojos darbuose aiški racionali kompozicija, spalvų derinimas, šviesos ir šešėlių žaismas. (žr. 24,25 pav.)

Labiau laisvesnė, ekspresyvesnė yra jaunųjų menininkių (Lina Beržanskytė, Gia Ram) kūrybiniai darbai. Dailininkės Linos Beržanskytės Trembo paveiksluose matomi vaizdai, tarsi pro ploną šydą matytum kažką labai pažįstamo ir tuo pačiu naujo. Jos kūriniai sukelia mums įspūdį vaizdu, spalvomis, moterišku neapibrėžtumu. paslaptینگumu. Paveikslų paslaptینگumo aurą sukuria tapybinis paviršius — pastelinės sulietos dėmės, laisvai nubėgę dažai, kontūrinė linija ir keletas drąsesnių, platesnių potėpių sujungia viską į vientisą harmoniją. (žr. 26 pav.)

26 pav. Lina Beržanskytė Trembo, „Laisva“, 2016

27 pav. Gia Ram, „No.99“, 2016

Gia Ram (Giara Ivanova) darbų vizitinė kortelė yra nuogi moteriški kūnai, angliškos frazės ir grafitti stiliaus raštas. Kūrėja tapo plačiais potėpiais, juodos spalvos stambios linijos vyrauja jos tapyboje, subtiliai raudoną spalvą naudoja kaip akcentą. Jos vaizduojamos moterys yra fragmentiškos, išilgintais kaklais, pečiai aštrių kampų. (žr. 27 pav.)

Išanalizavus analogus, paaiškėjo menininkų, vaizduojančius moterį tapyboje požiūriai: moterys tapytojos moters įvaizdį sieja, išgyvena per savo asmeninę patirtį. Feministiško požiūrio

⁵⁴ Parengta pagal: Uždavinys, Algis, „Audronė Petrašiūnaitė“, Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai, Vilnius: Artseria, 2007 m.; Ambrasaitė, Živilė, „Gėrio tapyba. Audronės Petrašiūnaitės tapybos paroda galerijoje "0 11", in: „7md“, nr. 547, 2002 m. Internetinė prieiga: <http://www.daile.lt/artist/petrasiunaitė-audrone-99159470/>

menininkės tapybinės raiškos priemonėmis kalba apie globalias moterų problemas, tai gilesnė įžvalga, daugiau sluoksnių apmąstymams. Įvaizdis užrašytas spalva, vienišos linijos laisvumu, moterišku kūnu ar jo fragmentais.

Vyrai tapytojai vaizduoja savo artimos aplinkos moteris. Daugumos jų vaizduojamas moters įvaizdis yra paviršutiniškas, seksualinis, jie nesigilina į moters būtį. Kiti vyrai menininkai moters įvaizdį sieja su mitologiniais personažais, simboliais. Tiek vienu, tiek kitu atveju moters įvaizdis erotišką, skiriasi tik kaip pavaizduojamas: su vulgarumo atspalviu ar subtiliu erotiškumu. Galima daryti prielaidą, kad abiejų lyčių menininkai moteris tapo pagal tokius įvaizdžius: mūzos vaidmuo, moteris kaip seksualinis objektas, poetiški moterų aktai.

III. KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS

3.1. Darbo temos pasirinkimas

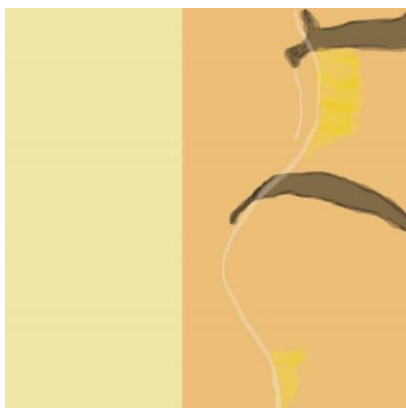
Aktas — dailės kūrinys, vaizduojantis nuogo žmogaus figūrą.

Šių dienų grožio suvokimas, moters įvaizdžio, išorinio grožio kultas — darbo temos pasirinkimo motyvas. Iš pradžių tapiau moterų figūrų fragmentus, akcentuojant tam tikras kūno dalis.

Rezultatas manęs netenkino, todėl išanalizavusi Paul Gauguin, Henri Matisse, Amedeo Modigliani tapytas moterų figūras, pergalvojau temą, kompozicinius sprendimus. Mane įkvėpė Audronės Petrašiūnaitės, Gintaro Palemono Janonio tapybinės išraiškos priemonės, jų kompoziciniai sprendimai spalva ir moters kūno stilizacija. Tapytojos A. Petrašiūnaitės darbų subtili, pilkų atspalvių koloristika, laisvas dažų nubėgimas. Fragmentiškas moterų figūras iš fono ji subtiliai „ištraukia“ kontūrine, trūkinėjančia linija. G. P. Janonio dekoratyvios kompozicijos ir kūrinio formate netelpanti asimetriško kūno moteris bei ryškios spalvos. Nagrinėdama informaciją apie grožio priemonių reklamą, atkreipiau dėmesį į veido pudrą: įvairių, sunumeruotų atspalvių, skystu ar birių pavidalu. (Priedas Nr.3.) Taip kilo idėja apie grožį kaip paviršinį sluoksnį, paviršiaus daugiasluoksniškumą, dirbtinumą — vystėsi mano koncepcija apie moters įvaizdį, paviršiaus ir vidaus santykį.

3.2. Darbo temos vystymas, kūrybiniai bandymai

Pirmasis temos pasirinkimas — fragmentiškas moters figūros vaizdavimas, interpretuojant beskonybę dvelkiančias asmenukes. Norėjau pavaizduoti išorinio grožio laikinumą, nepastovumą. Darbo temai eskizų variacijas kūriau kompiuterinėmis programomis: CorelDRAW X5 ir Adobe Photoshop CS6 programomis. (Priedas nr.4.) Eskizuose koloristika artima kūno ir makiažo atspalviams. (žr. 28 pav.)

28 pav.

Bandomosiose drobėse fono plotus liejau spalvomis artimas pustoniais ir intensyvumu: sluoksnis po sluoksnio norėdama išgauti laikinumą, prasiplovusias ir nusitrynusias vietas. Užuominai, į fragmentiškai išdidintas kūno dalis, išreikšti panaudojau sukonkretintą aiškią liniją. (žr. 29 pav.)

29 pav.

Kompoziciniai sprendimai buvo riboti ir nuobodūs, kadangi kūno detalės buvo išreiškiamos vienoda monotoniška linija, o besikartojančios kūno dalys taip pat ribojo. Tad ši tema ir kolekcija neturėjo perspektyvų tęstinumui.

Visgi šiuose tapybos darbuose buvo užuominų į tolesnį temos vystymąsi. Tapybinis fono paviršius, su prasišviečiančiomis viena pro kitą spalvomis, nubėgimais ir susiliejimais. Šie tapybiniai plotai ir tolimesni apmąstymai apie pudros sluoksnis, jų kintantį birų paviršių — sąsajos su dirbtiniu sluoksniu, paviršiumi, kuris yra tik tikrovės užuomina, iliuzija. Taigi, pirminiai fonai davė mintį kaip eksperimentavimo metu sukurtus fonus panaudoti eskizų kūrimui ir tolimesniam raiškos kūrimui. Detalizavau eksperimentavimo metu gautus tapybinius paviršius: nufotografavau ir juos suskaidžiau į smulkesnius plotus. (žr. 30 pav.) Atsirinktuose plotuose pradėjau ieškoti kompozicinių sprendimų: spalvinių dėmių žaisme stengiausi įžiūrėti įvairių rakursų moteriškas figūras. Tam įtakos turėjo Paul Gauguin, Henri Matisse tapytos moterų figūros.

30 pav.

Kitas etapas — eskizai, jų variacijos. Jiems kurti šį kartą naudojau tik Adobe Photoshop CS6 programą. Šia programa sukurti eskizai suteikė galimybę aiškiau pažiūrėti į temą, spalvinius derinius, figūros ir fono santykį. (Priedas Nr.5.)

Kiekvienas paveikslas turi savitas šiltų ir šaltų spalvų gamos paletę. Iš visų darbų spalvine gama šilčiausias paveikslas „Šešėliai“ I, po pilkai melsvu sluoksniu glūdi rusvai oranžinio kolorito dėmės. Žalsvai samaninės spalvos dėmės dar labiau sustiprina šilto įspūdį. Pro šalto mėlyno („Šešėliai“ II) ir žalsvai melsvo („Šešėliai“ IV) koloritų foną persišviečia šiltų ochros spalvų pustoniai ir niuansai. Paveiksle „Šešėliai“ V švelniai šaltų pastelinių spalvų ir pustonių žaismas. „Šešėliai“ II — šaltas, pilkai elektrinio kolorito, su tamsiai rožinės spalvos dėmėmis. Šalčiausia spalvinė gama yra darbe „Šešėliai“ VI, tai rusvai violetinės ir įvairaus atspalvio pilkos spalvos derinys. Tokios spalvinės šiltų ir šaltų spalvų gamos tarpiniame darbų etape. (Priedas Nr.6)

Kuriamoje kolekciijoje fragmentiškumas leidžia pasiekti norimą efektą: moteriška figūra įsilieja į foną ir tampa jo dalimi, tarsi jos ir nebūtų. (žr. 31 pav.)

31 pav.

Linijos įvedimas glaudžiai susieja kolekcijos darbus į visumą. Tai nėra monotoniška, pasikartojanti, linija. Kiekviename darbe ji unikali savo ekspresija, deranti su fonu, išreiškiant figūros užuominą. (žr.32 pav.) Tapyba tampa daugiasluoksne gelme, duoda galimybę žiūrovui praplėsti vaizdą, matyti įvairius niuansus.

32 pav.

3.3. Baigiamojo darbo etapai

Magistratūros baigiamojo darbo kolekcijai „Šešėliai“ sukurti pasirinkau drobę, akrilo dažus. Darbo formatai: 100×130 („Šešėliai“ I, III, V, VI), 130×100 („Šešėliai“ II ir IV).

Baigiamajame magistro darbe panaudota daugiasluoksni tapybos technika, kuri padėjo išgauti norimą tapybinį paviršių persidengiančiais spalvų sluoksniais, susiliejusiais dėmių kontūrais. Taip sukūriau išnykstančiuose šešėliuose niuansuotą, minkštų pustonių vaizdą.

Pirmasis etapas — pradinis fono dengimas pirminėmis spalvomis bei antro sluoksnio spalvinių dėmių užuominų pažymėjimas. Kai kurias antro sluoksnio spalvinės dėmės darytos atspaudu technika: audinį arba plėvelę sumirkiau dažuose ir formuodama dėmes bei klostes dariau atspaudus drobės paviršiuje. (žr. 33 pav.)

33 pav.

Dažus, praskiedusi vandeniu liejau ant fono. (žr. 34 pav.) Vartydama drobę formavau spalvinius plotus, voleliu padengiau dėmių siluetus pagal kompozicinį sumanymą. (žr. 35, 36 pav.)

34 pav.

35 pav.

36 pav.

37 pav.

Antras etapas — fono praturtinimas kitais tono atspalviais. Atspalvius liejau ant kitos spalvos po kelis kartus, taip formavosi sluoksniai. Vienur atspalviai ryškesni, nes daugiau, kitur pro atspalvį persišviečia fono ar kitos tapybinės dėmės spalva. (žr. 37 pav.)

Moters figūrų įvedimas į kompoziciją minkštomis, nekonkrečiomis tapybinėmis dėmėmis. (žr. 38 pav.) Atskirų kompozicinių akcentų ir skirtingų koloritų suformavimas, aktyvių ir niuansuotų, šviesesnių ir tamsesnių dėmių komponavimas siekiant išgauti gilumo, artumo įspūdį. (žr. 39 pav.)

38 pav.

39 pav.

Trečias etapas — fono ir figūros santykio formavimas. Dėmė ir linija nesuformuoja konkrečios išsitiesinės moters figūros. Dėmės ir linijos nesutampa, jos prasilenkia. (žr. 40 pav.)

40 pav.

Todėl figūra nekonkreči, kartais tampa fono dalimi. Tokiu būdu drobėje susiformuoja vientisas vaizdas, neakcentuojant ištisinio silueto bet pateikiant atskiras linijines užuominas, kurias mūsų akis gali sujungti, pratęsti. (žr. 41 pav.)

41 pav.

Ketvirtas etapas — kompozicinės visumos peržiūrėjimas, pakoregavimas. Visumos peržiūrėjimas. Darbų stilistinės išraiškos derinimas. (Priedas Nr.6) Darbo pabaigoje, norint suvienodinti dažų blizgumą visas darbas buvo nupurkštas matiniu laku.

3.4. Kolekcijos „Šešėliai“ analizė

Manau, kad moters įvaizdis — tai kintantis paviršius, kuris atspindi laikmečio stilių, gyvenimo aktualijas ir dorovės nuostatas. Paviršius, kuris vilnija, raibuliuoja sujudinus jį nauja mada, tobulėjančiomis technologijomis ar požiūriu. Viskas pasikeičia — tai, kas buvo giliai paslėpta iškyla, kas buvo paviršiuje — nugrimzta. Šešių tapybos darbų kolekciijoje „Šešėliai“ vaizduodama koloristines, minkštas dėmes ir neapčiuopiamas moters figūras, perteikiau paviršiaus kitimą. Tapybos darbuose juntamas paviršiaus daugiasluoksniškumas.

Šešių darbų kolekciją kūriau naudodama akrilo tapybos techniką ant drobės. Skirtingi formatai suteikia kolekcijai (dviejų darbų formatai yra vertikalūs, keturių horizontalūs) įvairovės, išvengiama monotoniškumo. Skirtingos kompozicijos, skirtingi darbų koloritai leidžia įvairiapusiškiau perteikti emocijas bei nuotaiką. Darbuose svarbūs yra skirtingų atspalvių dėmių tarpusavio santykiai: susiliejimai, ryškumas ir permatomi sluoksniai — netikrumo, nestabilumo perteikimas. Kiekviename paveiksle moters figūros užuominos tarsi išnyra ar pasislepia.

Visose drobėse kuriamos skirtingos kompozicijos, tačiau jas vienija tam tikri raiškos elementai: 1) minkšti tapybiniai plotai, atrodo, tarsi atsitiktinai sukritę, tačiau visose kompozicijose galima atrasti kompozicinius akcentus, šiltų ir šaltų atspalvių derinius; 2) kompozicijose matomos fragmentiškos dviejų ar vienos moters figūrų užuominos; 3) figūros ir fono santykis visose drobėse panašus – figūros įsilieja į kompozicinius plotus, kartais ir pačios tapdamos fonu, siluetai pranyksta; 4) linija sustiprina norimą matyti vaizdą, tačiau ir ji organiškai įsilieja į paveikslo visumą; 5) figūrų judesiai nesikartoja, visuose darbuose atrodo, kad jos lengvai lenkiasi, išsitiesia, keliasi...

Tai sukelia tarsi judėjimo išraišką, kuomet žiūrovas gali pats pratęsti matomą vaizdą, nors kryptis žiūrėjimui jam aiškiai pateikiama.

Kiekvienas iš kolekcijos darbų gali būti eksponuojamas atskirai, tačiau kolekciijoje įspūdis prasiplečia, vienas darbas papildo kitą – tokiu būdu perteikiama stipresnė emocija, įspūdis.

IŠVADOS

- Teorinė darbų dalis grindžiama filosofų teorijomis apie grožį, kuri jie sieja su kitomis dorovės vertybėmis (pvz.: gėris, išmintis, gerumas).
- Psichologai savo stebėjimų išvadose teigia, kad formuojami stereotipai ir noras juos atitikti skatina nepilnavertiškumą.
- Grožio industrijų reklamos stiprina stereotipus: moterys nuostabios ir talentingos, lieknos ir žavios, pribloškiančios gražuolės, gaiviai atrodančios, seksualios ir protingos, visais įmanomais būdais kovojančios su senėjimu.
- Abiejų lyčių menininkai dažniausiai moteris tapo pagal tokius įvaizdžius: mūzos vaidmuo, moteris kaip seksualinis objektas, poetiški moterų aktai.
- Moterys tapytojos moters įvaizdį sieja, išgyvena per savo asmeninę patirtį, tapybinės raiškos priemonėmis kalba apie globalias moterų problemas.
- Vyrai tapytojais vaizduoja savo artimos aplinkos moteris. Moters įvaizdis erotišką, skiriasi tik kaip pavaizduojamas: su vulgarumo atspalviu ar subtiliu erotiškumu.
- Šešių tapybos darbų kolekcija „Šešėliai“ atlikta daugiasluoksne akrilo tapybos technika. Kolekciją vienija kompoziciniai sprendimai, spalvinė gama, linijinis akcentas, vieningas stilistinis sprendimas.

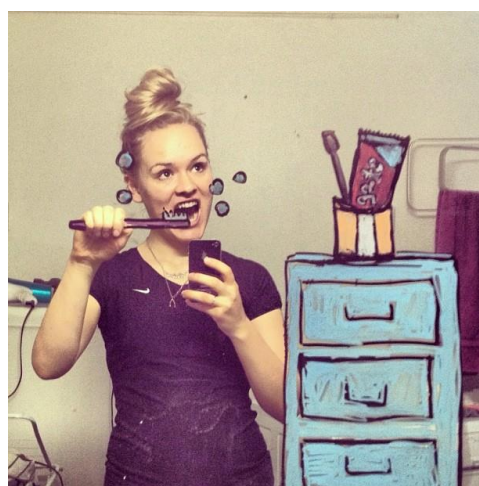
LITERATŪRA

1. „Grožio fenomenas kultūroje“, 2012, Vilnius
2. Andrijauskas Antanas, „Grožis ir menas estetikos ir meno filosofijos idėjų istorija (Rytai – Vakarai), 1996, Vilniaus dailės akademijos leidykla
3. Aurelijus Markas, „Sau pačiam“, 1984, Vilnius, „Mintis“
4. Bulotaitė Laima, „Priklausomybių anatomija“, 2009, „Tyto alba“
5. Lobel Thalma, „POJŪČIAI Kaip fiziniai potyriai veikia mąstymą ir elgseną“, 2015, Vilnius, „Alma littera“
6. Rubino Joe, „Atgauk pasitikėjimą savimi“, 2006, Vilnius, „Alma littera“
7. Šerpytė Rita, „Nihilizmas ir Vakarų filosofija Mokslinė monografija“, 2007, Vilniaus universiteto leidykla
8. Vydūnas, „Sveikata, jaunumas, grožė Gimdymo slėpiniai“, 1991, Kaunas
9. Žemaitis Vincentas, „Dorovės sąvokos“, 1983, Vilnius, „Mintis“
10. Žemaitis Vincentas, „Elgesio kultūros bruožai“, 1996, Vilnius, Vilniaus pedagoginis universitetas
11. Žemaitis Vincentas, „Elgesio kultūros sandara“, 1996, Vilnius, Vilniaus pedagoginis universitetas
12. *This article originally appeared in the February 3, 2014 issue of New York Magazine. Internetinė prieiga: <http://www.vulture.com/2014/01/history-of-the-selfie.html#>
13. *This article originally appeared in the February 3, 2014 issue of New York Magazine. Internetinė prieiga: <http://www.vulture.com/2014/01/history-of-the-selfie.html#>
14. <http://www.demilked.com/bathroom-mirror-selfies-funny-illustration-art-mirrorsme/>
15. <https://lt.wikipedia.org/wiki/Asmenuk%C4%97>
16. <https://lt.wikipedia.org/wiki/Narcisizmas>
17. Internetinė prieiga: <https://lt.wikipedia.org/wiki/Moteri%C5%A1kumas>
18. Kairiūnaitė Agnė, LRT Klasikos laida „Manasis aš“, LRT.lt, „Mokslininkė: grožį sutapatinus su seksualumu, moterys tapo nebyliomis dekoracijomis“, 2014-10-04 / 21:05. Internetinė prieiga: http://www.lrt.lt/naujienos/kalba_vilnius/32/68553#wowzaplaystart=30000&wowzaplayduration=1410000
19. Keating Fiona, March 23, 2014 15:18 GMT, „Selfies Linked to Narcissism, Addiction and Mental Illness, Say Scientists“. Internetinė prieiga: <http://www.ibtimes.co.uk/selfies-linked-narcissism-addiction-mental-illness-say-scientists-1441480>

20. Kinčinitis Virginijus. Už fotokabinos užuolaidos, Internetinė prieiga:
<http://www.photography.lt/lt.php/NAUJIENOS?id=2221&type=2>
21. Kultūra, renginiai, Publikuota: 2015 vasario 3d. 15:26, Fotomenininkas Arturas Valiauga:
„Asmenūkių žanras nėra yda – tai pažintis su savimi“. Internetinė prieiga:
<http://www.15min.lt/kultura/naujiena/renginiai/fotomenininkas-arturas-valiauga-asmenukiu-zanras-nera-yda-tai-pazintis-su-savimi-29-482635>
22. Published 2 years ago Like Demilked on Facebook, This Girl Takes Mirror Selfies To The Next Level. Internetinė prieiga:
23. Saltz Jerry Follow @jerrysaltz „Art at Arm’s Length: A History of the Selfie“, January 26, 2014 9:00 p.m.
24. Saltz Jerry Follow @jerrysaltz „Art at Arm’s Length: A History of the Selfie“, January 26, 2014 9:00 p.m.
25. Sooke Alastair, Art Critic, 18 January 2016 • 8:00am, „Is this the first Instagram masterpiece?“. Internetinė prieiga: <http://www.telegraph.co.uk/photography/what-to-see/is-this-the-first-instagram-masterpiece/>
26. Umbrasaitė Agnė Data: 2014-07-25 11:46, „Asmenūkių arba „Selfie“ fenomenas ir galimos pasekmės“. Internetinė prieiga: http://www.kaunozinios.lt/naujienos/asmenukiu-arba-%E2%80%9Eselfie-fenomenas-ir-galimos-pasekmes_79478.html
27. Zailskaitė Deimantė, 2015-04-20, „Asmenūkių fenomenas pražūtingas?“. Internetinė prieiga: <http://lsveikata.lt/is-gyvenimo/asmenukiu-fenomenas-prazutingas-2737>

PRIEDAI

Mirrorsme, jaunos norvegų instagramerės darbų pavyzdžiai

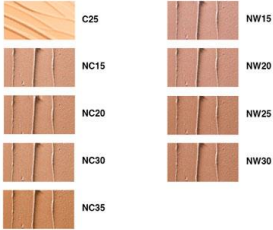
Internetinė prieiga: <http://www.demilked.com/bathroom-mirror-selfies-funny-illustration-art-mirrorsme/>

Menininkės Amalia Ulman surežisuotos asmenukės

Internetinė prieiga: <http://www.telegraph.co.uk/photography/what-to-see/is-this-the-first-instagram-masterpiece/>

Pudros numeracijos pavyzdžiai

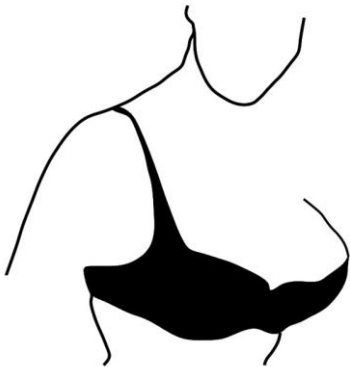
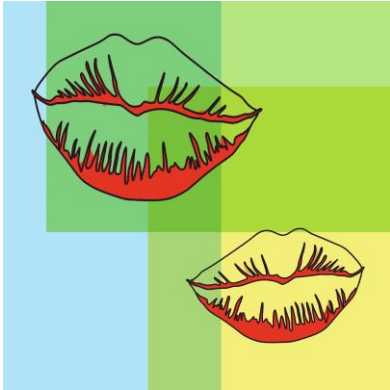
Internetinė prieda:

<https://www.google.lt/search?hl=lt&site=imghp&tbm=isch&source=hp&biw=1787&bih=881&q=pudra&oq=pudra&gs>

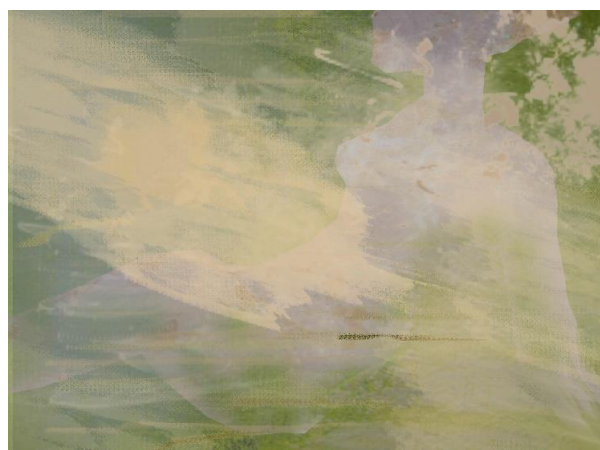
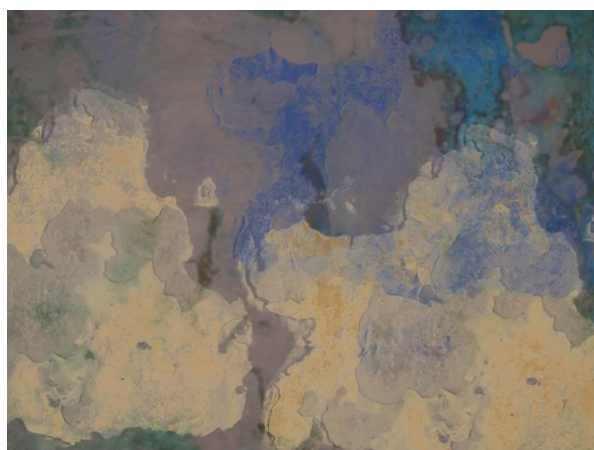
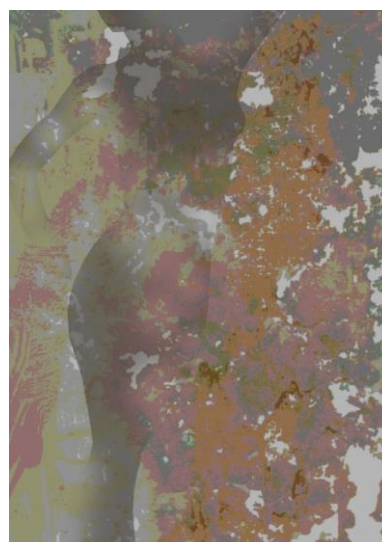
<https://www.google.lt/search?hl=lt&site=imghp&tbm=isch&source=hp&biw=1787&bih=881&q=pudra&oq>

<https://www.google.lt/search?hl=lt&site=imghp&tbm=isch&source=hp&biw=1787&bih=881&q=pudra&oq>

Kūrybinės paieškos. Pirmojo etapo eskizai

Kūrybinės paieškos. Antrojo etapo eskizai

Tarpinis kolekcijos darbų etapas

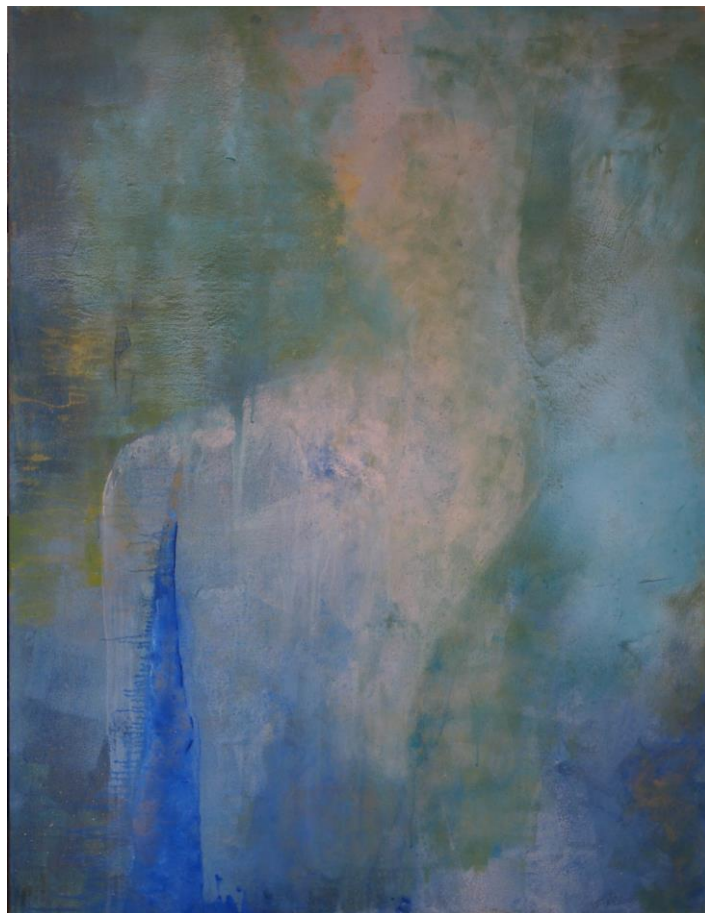
„Šešėliai“ I

„Šešėliai“ II

„Šešėliai“ III

„Šešėliai“ IV

„Šešėliai“ V

„Šešėliai“ VI

BAIGIAMASIS MAGISTRO TAPYBOS DARBAS

KOLEKCIJA „ŠEŠĖLIAI“

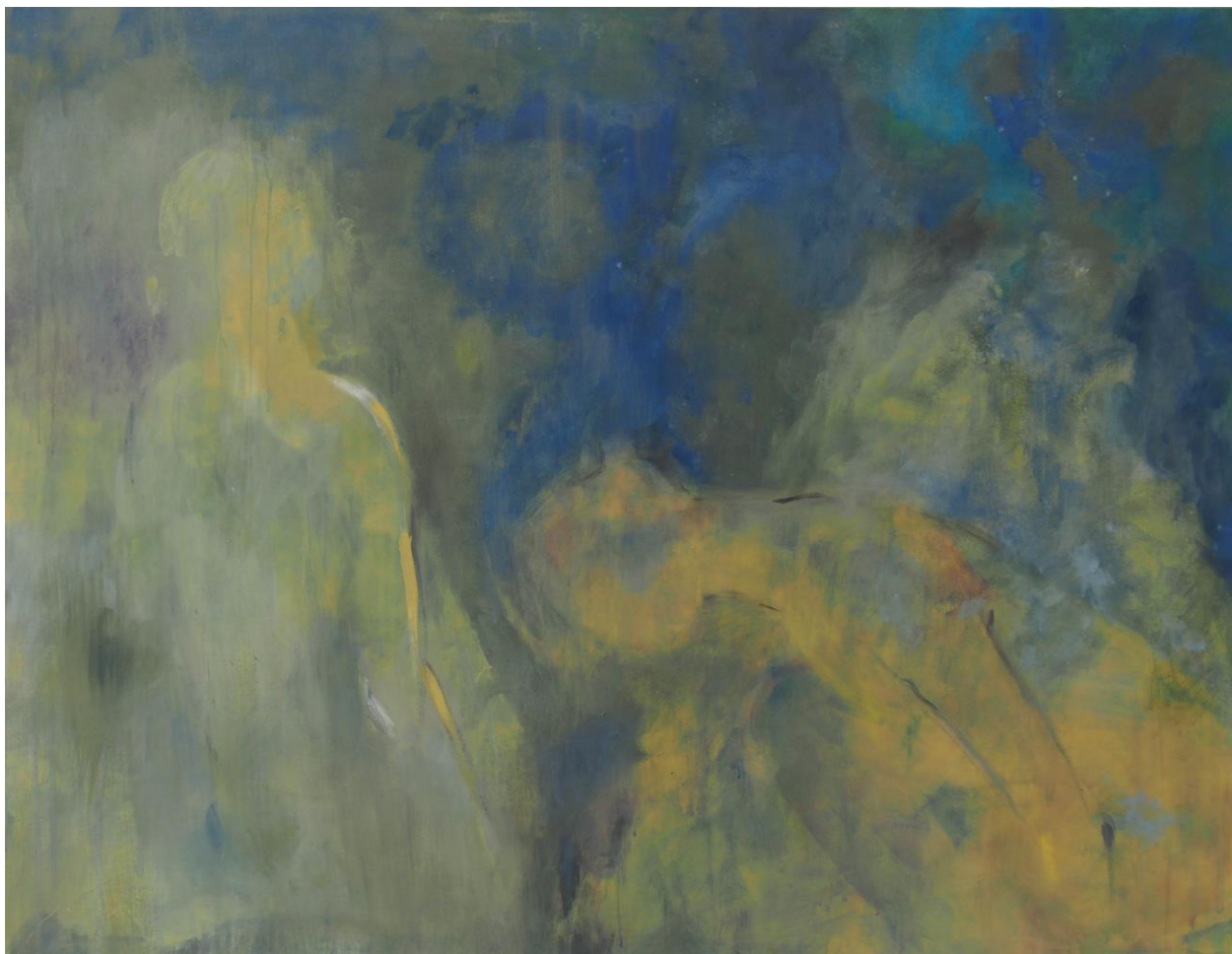

„ŠEŠĖLIAI“ I. 2017

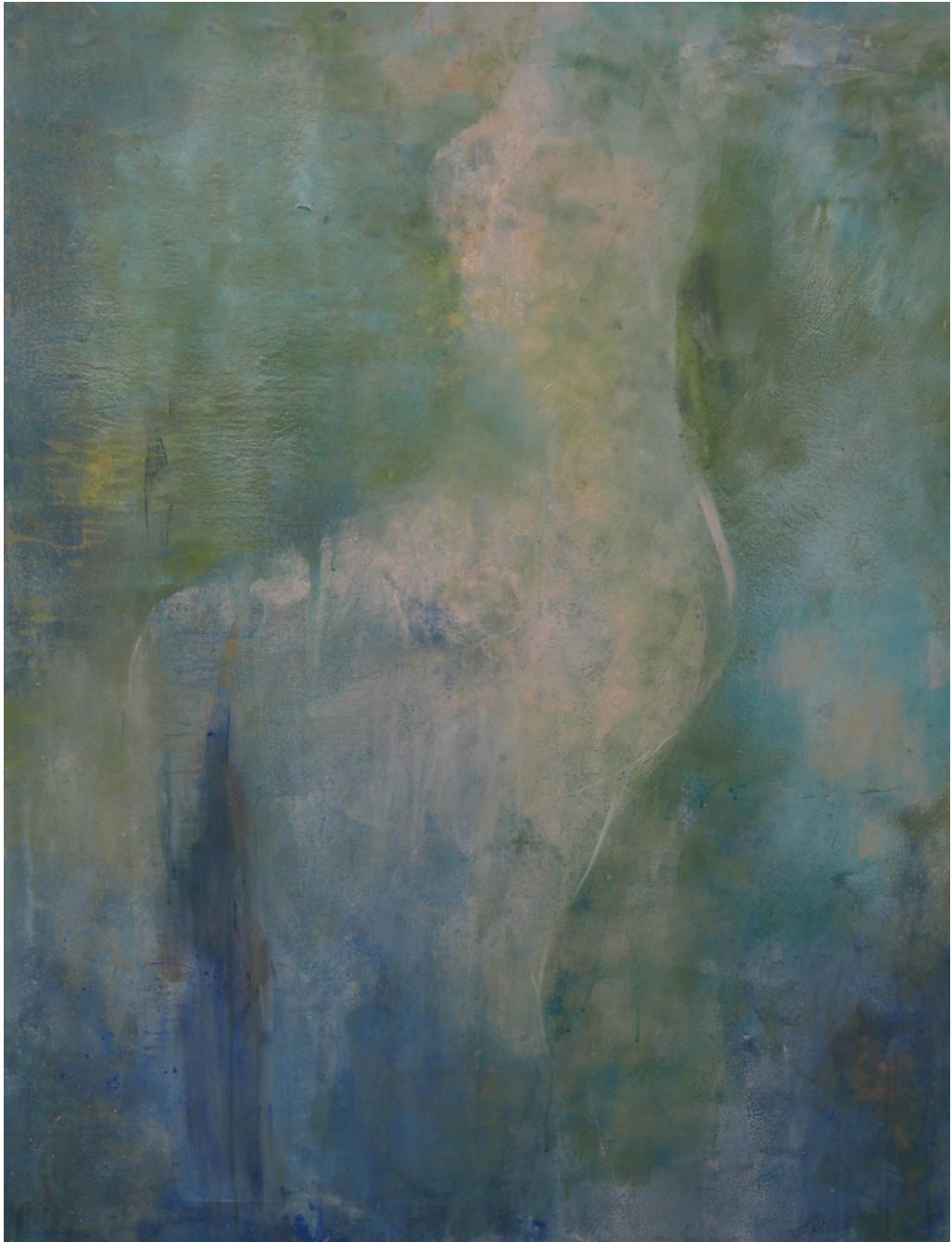
Akrilas, drobė, 100×130

„ŠEŠĖLIAI“ II. 2017
Akrilas, drobė, 130×100

„ŠEŠĖLIAI“ III. 2017
Akrilas, drobė, 100×130

„ŠEŠĖLIAI“ IV. 2017
Akrilas, drobė, 130×100

„ŠEŠĖLIAI“ V. 2017
Akrilas, drobė, 100×130

„ŠEŠĒLIAI“ VI. 2017
Akrilas, drobē, 100×130

ELEKTRONINĒ DARBO VERSIJA